

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
TEKNOLOJİ OKURYAZARLIKLARI VE DİJİTAL
VATANDAŞLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN FARKLI
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Aysima DURMAZ

Danışman

Prof. Dr. Ali MEYDAN

Nevşehir

Ocak 2024

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
TEKNOLOJİ OKURYAZARLIKLARI VE DİJİTAL
VATANDAŞLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN FARKLI
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Aysima DURMAZ

Danışman

Prof. Dr. Ali MEYDAN

Nevşehir

Ocak 2024

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Tezi Hazırlayan

Aysima DURMAZ

TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK

“Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Teknoloji Okuryazarlıkları ve Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Aysima DURMAZ

Danışman

Prof. Dr. Ali MEYDAN

Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Ali MEYDAN

KABUL VE ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Ali MEYDAN danışmanlığında Aysima DURMAZ tarafından hazırlanan “**Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Teknoloji Okuryazarlıkları ve Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi**” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

...../...../.....

JÜRİ

İMZA

Danışman: Prof. Dr. Ali MEYDAN

Üye: Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ

Üye: Prof. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun ..... /..... / ..... tarih ve ..... sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

...../...../.....

.....

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada bana her türlü fikir ve önerilerde bulunan, beni yönlendiren ve çalışmanın özgün hale gelmesinde bana yardımcı olan baőta danıőmanım Prof. Dr. Ali MEYDAN'a, ders sürecinde desteklerini ve bilgilerini esirgemeyen Prof. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ ve Doç. Dr. Barıő ÇİFTÇİ'ye, çalışmada jüri yesi olarak yer alan ve kıymetli bilgilerini paylaőan Prof. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ'e, yine her türlü maddi ve manevi desteğini esirgemeyen eőim Doç. Dr. Ahmet DURMAZ'a ve ocuklarım Sena Yağmur DURMAZ, Mehmet Alp DURMAZ, Mete DURMAZ ve Melis DURMAZ'a teőekkürlerimi sunarım.

Aysima DURMAZ

Nevşehir, 2024

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ TEKNOLOJİ
OKURYAZARLIKLARI VE DİJİTAL VATANDAŞLIKLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Aysima DURMAZ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Ocak 2024

Danışman: Prof. Dr. Ali MEYDAN

ÖZET

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ile dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişkiyi farklı değişkenler açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Çağımızda teknolojinin hızla ilerlemesi ve dijital ortamın önemi göz önüne alındığında, bireylerin hem teknik becerilerini hem de etik sorumluluklarını geliştirmeleri kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının bu iki önemli beceri seti arasındaki ilişkiyi anlamak, eğitim stratejilerinin daha etkili bir şekilde tasarlanmasına katkı sağlayabilir.

Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama ve korelasyonel model kullanılmıştır. Araştırma kapsamında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarına veri toplama araçları olarak teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık ölçeği uygulanmış ve değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları hakkındaki bilgi düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Elde edilen veriler, bu iki beceri seti arasındaki potansiyel ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur.

Araştırmanın önemli bulgularından biri, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ile dijital vatandaşlıkları arasında negatif yönlü güçlü bir ilişki vardır. Bu sonuç, eğitim stratejilerinin bu iki beceri setini birlikte ele alması gerektiğini ve öğrencilere entegre bir şekilde sunulan eğitimin önemini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişkiyi anlamak adına değerli bir katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu sonuçlar, eğitimcilerin öğrencilere dijital dünyada hem teknik hem de etik olarak güçlü bir şekilde hareket etme becerilerini kazandırmak için daha kapsamlı ve özelleştirilmiş eğitim stratejileri geliştirmelerine yönelik ilham verici bir perspektif sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Öğretmen Adayları, Teknoloji Okuryazarlığı, Dijital Vatandaşlık.

**INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN
TECHNOLOGICAL LITERACIES AND DIGITAL CITIZENSHIP OF
SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATES FROM DIFFERENT
VARIABLES PERSPECTIVES**

Aysima DURMAZ

**Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, the Institute of Social Sciences
The Department of Education of Social Sciences, Postgraduate,**

January 2024

Advisor: Prof. Dr. Ali MEYDAN

ABSTRACT

This research aims to examine the relationship between the technological literacy and digital citizenship of social studies teacher candidates from different variables. Considering the rapid advancement of technology and the importance of the digital environment in our era, it is crucial for individuals to develop both technical skills and ethical responsibilities. In this context, understanding the relationship between these two critical skill sets among teacher candidates can contribute to the more effective design of educational strategies.

The research employs quantitative research methods, specifically the survey and correlational model. Within the scope of the study, the technological literacy and digital citizenship scales were administered and evaluated as data collection tools for social studies teacher candidates. These assessments aim to measure the knowledge levels of teacher candidates regarding their technological literacy and digital citizenship. The obtained data underwent statistical analyses to reveal potential relationships between these two skill sets.

One of the significant findings of the study is a strong negative relationship between the technological literacy and digital citizenship of social studies teacher candidates. These results emphasize the need for educational strategies to address these two skill sets together and underscore the importance of integrated education provided to students.

In conclusion, this research makes a valuable contribution to understanding the relationship between the technological literacy and digital citizenship of social studies teacher candidates. These findings provide an inspiring perspective for educators to develop more comprehensive and tailored educational strategies to empower students to navigate the digital world both technically and ethically.

Keywords: Social Studies, Teacher Candidates, Technology Literacy, Digital Citizenship.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	x
TABLOLAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	12
1.1 Okuryazarlık ve Okuryazarlık Becerisi.....	16
1.1.1. Teknoloji Okuryazarlığı.....	18
1.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Okuryazarlık	19
1.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Teknoloji Okuryazarlığı	20
1.2. Vatandaşlık Nedir?.....	22
1.2.1. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dijital Vatandaşlık	25
1.3. İlgili Araştırmalar.....	27
YÖNTEM.....	34
2.1. Araştırmanın Modeli	34
2.2. Evren ve Örneklem	34
2.3. Veri Toplama Aracı.....	35
2.4. Verilerin Toplanması	35
2.5. Verilerin Analizi.....	36
BULGULAR VE YORUMLAR.....	37
3.1. Bulgular ve Yorumlar	37
3.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	38
3.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	39
3.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	39
3.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	40
3.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	41

3.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	41
3.1.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	42
3.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	43
3.1.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	44
3.1.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	44
3.1.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	45
3.1.13. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	45
3.1.14. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	46
3.1.15. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	46
SONUÇ VE TARTIŞMA	48
ÖNERİLER.....	62
KAYNAKÇA.....	63
EKLER.....	70
Ek 1. Dijital Vatandaşlık Ölçeği	70
Ek 2. Teknoloji Okuryazarlığı Ölçeği.....	72
Ek 3. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Etik Kurul İzni	74
Ek 4. Dijital Vatandaşlık Ölçeği Kullanım İzni	75
Ek 5. Teknoloji Okuryazarlık Ölçeği Kullanım İzni.....	76
ÖZ GEÇMİŞ	77

KISALTMALAR VE SİMGELER

SBÖP: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı

Vd.: Ve diğerleri

NCSS: Ulusal Sosyal Araştırmalar Konseyi

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Demografik Bilgileri	35
Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon testi sonuçları	37
Tablo 3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişkiye yönelik regresyon testi sonuçları.....	38
Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları t testi Sonuçları	38
Tablo 5. Sınıf düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ANOVA testi Sonuçları.....	39
Tablo 6. Anne eğitim düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ANOVA testi Sonuçları.....	40
Tablo 7. Baba eğitim düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ANOVA testi Sonuçları.....	40
Tablo 8. Günlük sosyal medyada geçirilen zamana göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ANOVA testi Sonuçları.....	41
Tablo 9. Haftalık bilgisayar başında geçirilen zamana göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ANOVA testi Sonuçları.....	41
Tablo 10. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerine ait bilgisayarları olma durumunun teknoloji okuryazarlıklarına göre t-testi sonuçları.....	42
Tablo 11. Cinsiyet Değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları t testi Sonuçları	43
Tablo 12. Sınıf düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları ANOVA testi Sonuçları.....	44
Tablo 13. Anne eğitim düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları ANOVA testi Sonuçları.....	44
Tablo 14. Baba eğitim düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları ANOVA testi Sonuçları.....	45
Tablo 15. Günlük sosyal medyada geçirilen zamana göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları ANOVA testi Sonuçları	45
Tablo 16. Haftalık bilgisayar başında geçirilen zamana göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları ANOVA testi Sonuçları	46
Tablo 17. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerine ait bilgisayarları olma durumunun dijital vatandaşlıklarına göre t-testi sonuçları.....	47

GİRİŞ

Problem Durumu

Günümüzde hızla gelişen teknoloji, bireylerin yaşam biçimlerini derinden etkilemekte ve bu durum eğitim sistemlerini de önemli ölçüde etkilemektedir. Öğrencilerin, öğretmen adaylarının ve genel olarak toplumun dijital ortamları anlama, kullanma ve eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme yeteneği olan "teknoloji okuryazarlığı" ve "dijital vatandaşlık" kavramları, gün geçtikçe daha fazla önem kazanmaktadır (Som Vural ve Kurt, 2018). Bu bağlamda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ile dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişkinin detaylı bir şekilde incelenmesi, eğitim süreçlerini daha etkili kılma açısından büyük bir öneme sahiptir.

Bu çalışmanın odak noktası, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ile dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişkileri anlamak, değerlendirmek ve analiz etmektir. Teknolojik gelişmelerin eğitim alanındaki yansımalarını anlamak, öğretmen adaylarının dijital dünyada nasıl etkileşimde bulduklarını ve bu etkileşimlerin sosyal sorumluluklarını nasıl şekillendirdiğini belirlemek amaçlanmaktadır (Çakmak ve Aslan, 2018). Bu bağlamda, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı düzeyleri ile dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılması, eğitim programlarının ve politikalarının daha etkili bir şekilde tasarlanabilmesine katkı sağlayacaktır.

Çalışma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji ile olan ilişkilerini inceleyerek, eğitim süreçlerine entegre edilen teknolojinin öğrenci ve öğretmenler arasındaki dijital etkileşimleri nasıl şekillendirdiğini anlama amacını taşımaktadır. Bu bağlamda, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ile dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişkilerin farklı değişkenler açısından belirlenmesi, geleceğin sosyal bilgiler öğretmenlerine yönelik daha etkili eğitim stratejilerinin geliştirilmesine olanak sağlayacaktır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada şu soruların cevapları aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişki ne düzeydedir?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, günlük sosyal medyada geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
7. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, haftalık bilgisayar başında geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, öğretmen adaylarının kendilerine ait bir bilgisayarın olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
9. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
10. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
11. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
12. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
13. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, günlük sosyal medyada geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
14. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, haftalık bilgisayar başında geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

15. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, öğretmen adaylarının kendilerine ait bir bilgisayarın olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Bu çalışmanın, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerilerini anlamak açısından eğitim sistemine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının bu becerilere sahip olması, öğrencilere çağdaş bilgi iletişim teknolojilerini etkili bir şekilde kullanma ve dijital dünyada bilinçli vatandaşlar olma konusunda rehberlik etmelerini sağlar. Teknolojinin hızla geliştiği bir dönemde, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerilerine sahip olmaları, öğrencileri çağın gereksinimlerine daha iyi uyum sağlamalarını sağlar (Çakmak ve Aslan, 2018). Bu becerilere sahip olan öğretmenler, öğrencilerine daha etkili bir şekilde rehberlik edebilirler. Çalışma, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyerek, öğretmenlerin öğrencilere eleştirel düşünme ve bilgi değerlendirme yetenekleri kazandırmalarına nasıl katkıda bulunabileceğini ortaya koyar. Bu beceriler, öğrencilerin bilgiye daha etkili ve eleştirel bir şekilde yaklaşımlarını sağlar. Dijital vatandaşlık, çevrimiçi platformlarda etik davranışlar sergileme, çevrimiçi güvenlik ve bilgi paylaşımı gibi konuları kapsar (Ribble, 2007). Bu çalışma, öğretmen adaylarının bu konularda bilinçli ve sorumlu vatandaşlar yetiştirmelerine nasıl katkıda bulunabileceklerini anlamalarına yardımcı olabilir. Bu da toplumsal sorumluluğun bir ifadesidir. Öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık konularındaki ihtiyaçları, eğitim politikalarının bu yönde geliştirilmesine rehberlik edebilir. Teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerilerine sahip olan öğretmen adayları, çeşitli öğrenme ortamlarını destekleme konusunda daha yetkin olabilirler. Dijital araçları etkili bir şekilde kullanabilen öğretmenler, öğrencilere öğrenme materyallerine daha geniş bir erişim sağlayabilir ve öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönlendirmelerine yardımcı olabilir. Teknoloji okuryazarlığı, ders içeriğini daha ilgi çekici ve etkileşimli hale getirme potansiyeline sahiptir (Çakmak ve Aslan, 2018). Öğrenciler, teknolojik araçları kullanarak öğrenme süreçlerine daha fazla katılım sağlayabilirler. Bu da öğrenci motivasyonunu artırabilir ve öğrenmeye duyulan ilgiyi güçlendirebilir.

Teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerilerine sahip öğretmen adayları, iş bulma ve kariyer gelişimleri açısından avantaj elde edebilirler. Eğitim kurumları, teknolojiyi etkili bir şekilde kullanabilen ve dijital vatandaşlık konularında bilinçli öğretmenlere ihtiyaç duyar. Dijital dünyada etkili iletişim kurma ve sosyal medyayı etkili bir şekilde kullanma becerileri, öğretmen adaylarının sosyal ilişkilerini güçlendirebilir (Çakmak ve Aslan, 2018). Öğrencilerle, velilerle ve meslektaşlarla etkileşim, dijital vatandaşlık becerileri sayesinde daha sağlıklı ve etik bir şekilde gerçekleşebilir. Bu nedenlerle, "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Teknoloji Okuryazarlıkları ve Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki İlişkinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, eğitim alanında önemli bir boşluğu doldurabilir ve öğretmen adaylarının eğitim süreçlerini güçlendirebilir.

Sınırlılıklar

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtildiği gibidir.

- Bu araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılı ile sınırlandırılmıştır.
- Çalışma grubu İç Anadolu bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına uygulanmak üzere sınırlandırılmıştır.

Varsayımlar

- Öğretmen adaylarının ölçme araçlarını içtenlikle ve samimiyetle cevap verdikleri varsayılmaktadır.

Tanımlar

Dijital Okuryazarlık Becerisi: Dijital okuryazarlık becerisi, bireylerin dijital ortamda bilgiye erişme, değerlendirme, analiz etme, üretme ve paylaşma yetenekleridir (Fraillon, Ainley, Schulz, Friedman, ve Gebhardt, 2019).

Teknoloji Okuryazarlığı: Teknoloji okuryazarlığı, bireylerin dijital dünyada bilgiye erişme, onu kullanma ve üretme becerilerini içeren bir kavramdır (Ernest ve Pomerantz, 2021).

Dijital Vatandaşlık: Dijital vatandaşlık, bireylerin dijital teknolojileri etik, sorumlu ve güvenli bir şekilde kullanma kabiliyetidir (Ribble, Bailey ve Ross, 2004).

BÖLÜM I

KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1 Okuryazarlık ve Okuryazarlık Becerisi

Okuryazarlık becerisi, günümüz toplumlarında önemli bir konudur. Okuryazarlık becerisi, bireylerin okuduğunu anlama, yorumlama, eleştirel düşünme, bilgiye erişme ve iletişim kurma yeteneklerini kapsar. Bu beceri, eğitim sürecinde edinilir ve hayat boyu geliştirilir. Okuryazarlık becerisinin önemi, sadece kişisel gelişimle sınırlı kalmayıp, toplumsal kalkınma ve ekonomik büyüme açısından da büyük bir etkiye sahiptir (UNESCO, 2021). Okuryazarlık becerisi, özellikle son yıllarda teknolojik gelişmelerle birlikte yeni boyutlar kazanmıştır. Bilgiye erişim, iletişim ve bilgiyi işleme süreçleri, dijital ortamda gerçekleşmektedir. Bu nedenle, dijital okuryazarlık becerisi de önem kazanmıştır. Dijital okuryazarlık becerisi, bireylerin dijital ortamda bilgiye erişme, değerlendirme, analiz etme, üretme ve paylaşma yeteneklerini kapsar (Fraillon, vd. 2019). Okuryazarlık becerisinin önemi ve dijital okuryazarlık becerisinin de giderek artan önemi göz önüne alındığında, eğitim sistemi ve öğretmenlerin bu becerilerin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapması gerekmektedir. Bireylerin bu becerileri kazanarak hayatları boyunca kullanmaları, kişisel ve toplumsal kalkınmaya katkı sağlayacaktır. Okuryazarlık becerisi, dünya genelinde birçok ülkede eğitim sistemi içinde yer almaktadır. Eğitim sistemi içinde okuryazarlık becerisinin geliştirilmesi, sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de fark yaratmaktadır. Bu nedenle, okuryazarlık becerisinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalar, ekonomik ve sosyal açıdan fayda sağlamaktadır (OECD, 2021). Okuryazarlık becerisi, eğitim sürecinde öğrenilen bir beceri olduğu için, eğitim sistemi içinde okuryazarlık becerisinin geliştirilmesi ve öğretmenlerin bu becerilerin öğretilmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, dijital okuryazarlık becerisinin de giderek artan önemi, eğitim sistemi içinde dijital okuryazarlık becerisinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılmasını gerektirmektedir. Bu nedenle, eğitim politikaları ve öğretmen eğitim programları da okuryazarlık ve dijital okuryazarlık becerisinin geliştirilmesine yönelik stratejileri içermelidir. Okuryazarlık becerisinin önemi, sadece eğitim sistemi içinde değil, günlük hayatta da büyük bir etkiye sahiptir. Bireyler, okuryazarlık becerileri

sayesinde, hayatları boyunca karşılaştıkları sorunları çözmek, yeni bilgiler edinmek, kendilerini ifade etmek ve toplumsal hayatta yer almak gibi konularda daha başarılı olabilirler. Ayrıca, okuryazarlık becerisi, bireylerin iş hayatında da başarılı olmalarına yardımcı olur. İş dünyasında bilgiye erişim, okuma ve yazma becerileri önemli bir yer tutmaktadır (Dervin ve Nilan, 2019). Dijital okuryazarlık becerisi ise, günümüzde dijital teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte giderek artan bir öneme sahiptir. Dijital okuryazarlık becerileri, iş dünyasında da önemli bir yer tutmaktadır. İş dünyasında, bilgisayar programları ve internet araçları sıklıkla kullanılmaktadır. Bu nedenle, iş hayatında dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi, bireylerin iş başarısını artırmaktadır. Sonuç olarak, okuryazarlık becerisi, eğitim sistemi içinde öğrenilen ve hayat boyu geliştirilen bir beceridir. Okuryazarlık becerisi, bireylerin kişisel ve toplumsal gelişimine katkı sağlar. Dijital okuryazarlık becerisi ise, günümüz teknolojisiyle birlikte önem kazanan bir beceridir. Okuryazarlık ve dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi, bireylerin iş hayatında başarılı olmalarına da yardımcı olmaktadır.

Günümüzde, bilgiye erişim ve kullanımı kolaylaştıran teknolojik araçların gelişimiyle birlikte, okuryazarlık becerileri artık sadece okuma ve yazma becerilerini içermemektedir. Dijital okuryazarlık becerileri, internet üzerinden bilgi arama ve değerlendirme, dijital metinler oluşturma ve paylaşma, veri ve sayısal bilgi işleme, bilgi güvenliği ve gizlilik gibi alanları kapsamaktadır (Ernest ve Pomerantz, 2021). Bu nedenle, okuryazarlık ve dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik çabalar, eğitim sistemi içinde ve dışında da artarak devam etmektedir. Okullarda ve diğer eğitim kurumlarında, öğrencilere okuryazarlık ve dijital okuryazarlık becerilerini geliştirecek dersler verilmektedir. Ayrıca, kütüphaneler ve diğer kamu kurumları, okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmaktadır. İnternet üzerinde de, okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik çeşitli kaynaklar bulunmaktadır (UNESCO, 2021). Sonuç olarak, okuryazarlık ve dijital okuryazarlık becerileri, günümüzde kişisel, sosyal ve iş hayatında büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle, okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların, eğitim sistemi içinde ve dışında artarak devam etmesi gerekmektedir.

1.1.1. Teknoloji Okuryazarlığı

Teknoloji okuryazarlığı, bireylerin dijital dünyada bilgiye erişme, onu kullanma ve üretme becerilerini içeren bir kavramdır (Ernest ve Pomerantz, 2021). Teknoloji okuryazarlığı, bireylerin hem kişisel hem de profesyonel yaşamlarında dijital araçları verimli bir şekilde kullanmalarına yardımcı olur. Teknoloji okuryazarlığı becerileri, internet güvenliği, bilgi yönetimi, veri analizi, dijital etik, dijital araçları kullanma ve dijital içerik üretme becerilerini kapsamaktadır (Ernest ve Pomerantz, 2021). Günümüzde, iş dünyasında teknoloji okuryazarlığı, bireylerin iş başarısı için önemli bir faktördür. Teknoloji okuryazarlığı becerileri, iş yerinde verimliliği artırır, iş akışını iyileştirir ve iletişimi kolaylaştırır. Teknoloji okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi, eğitim sistemi içinde ve dışında yapılacak çalışmalarla mümkündür. Okullarda, öğrencilere teknoloji okuryazarlığı becerilerini geliştirecek dersler verilmekte, diğer eğitim kurumları da teknoloji okuryazarlığı eğitimlerine ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca, iş dünyasında teknoloji okuryazarlığı eğitimleri, iş yerindeki çalışanların teknolojik araçları verimli bir şekilde kullanmalarını sağlamaktadır. Sonuç olarak, teknoloji okuryazarlığı becerileri, günümüzün dijital dünyasında bireylerin verimli bir şekilde bilgiye erişmeleri, onu kullanmaları ve üretmeleri için büyük bir önem taşımaktadır. Teknoloji okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi, eğitim sistemi içinde ve dışında yapılacak çalışmalarla mümkündür.

Teknoloji okuryazarlığı, çağımızın gelişen teknolojileri karşısında bireylerin bu teknolojilere yönelik bilgi ve becerileri edinmelerini ifade etmektedir. Bu kavram, dijital okuryazarlığın evrimleşmiş bir formu olarak da kabul edilmektedir (Nicolae ve Tomozei, 2020). Teknoloji okuryazarlığı, sadece teknolojik aletleri kullanmakla sınırlı kalmayıp, teknolojinin beraberinde getirdiği bilgi kirliliği, güvenlik riskleri ve etik sorunlar gibi konularda da bireyleri bilinçlendirmektedir (Warschauer, 2017). Yılmaz ve Efe (2018) yaptıkları literatür taraması sonucunda, teknoloji okuryazarlığı kavramının bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, dijital okuryazarlığı, multimedya okuryazarlığı, bilgi güvenliği, bilgi etiği, veri yönetimi ve siber güvenlik gibi alt başlıklardan oluştuğunu belirtmektedirler.

Teknoloji okuryazarlığı, günümüzde özellikle eğitim alanında önem kazanmaktadır. Yılmaz ve Orhan (2017) yaptıkları bir araştırmada öğretmen adaylarının teknoloji

okuryazarlığı düzeylerinin yüksek olmadığını, teknolojik pedagojik alan bilgisi, teknolojik yeterlilik algısı ve teknolojiye yönelik tutumlarının da orta düzeyde olduğunu göstermişlerdir. Yılmaz ve Karadeniz (2019) ise öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı öz-yeterlik algılarının ve tutumlarının cinsiyet, bölüm ve sınıf düzeyine göre farklılaştığını tespit etmişlerdir. Bu nedenle, eğitimcilerin teknoloji okuryazarlığı konusunda öğrencilerini bilinçlendirmesi ve bu konuda öğretim programları hazırlaması gerekmektedir. Teknoloji okuryazarlığı, iş dünyasında da önemli bir konu haline gelmiştir. Çağımızın gelişen teknolojileri, iş hayatında da birçok yeniliği beraberinde getirmektedir. Bu yeniliklere ayak uydurabilmek için çalışanların teknoloji okuryazarlığı becerilerine sahip olması gerekmektedir (Chang, Chen ve Hsu, 2020). Teknoloji okuryazarlığı becerileri, işletmelerin rekabetçiliğini artırarak başarısını etkileyebilmektedir (Mallmann ve Marchiori, 2018). Sonuç olarak, teknoloji okuryazarlığı çağımızın olmazsa olmazı haline gelmiştir. Bu nedenle, eğitimcilerin ve işletmelerin, bireyleri teknoloji okuryazarlığı konusunda bilinçlendirmesi ve eğitim vermesi gerekmektedir. Bu sayede bireyler, teknolojinin getirdiği bilgi kirliliği, güvenlik riskleri ve etik sorunlar gibi konularda bilinçli olacaklar ve bu konuda kendilerini geliştirebileceklerdir.

1.1.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Okuryazarlık

Sosyal bilgiler öğretim programları, öğrencilerin toplumda aktif birer birey olmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, öğrencilerin okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi de programların önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler öğretim programlarında okuryazarlık, sadece okuma yazma bilgisinin öğretilmesi değil, aynı zamanda bilgiye erişim, bilgiyi anlama, yorumlama ve eleştirel düşünme gibi becerilerin de kazandırılması anlamına gelmektedir (Kırkıç, 2018). Sosyal bilgiler öğretim programlarında okuryazarlık kavramı, günümüzün hızla gelişen teknolojileri ile birlikte yeni boyutlar kazanmıştır. Öğrencilerin sadece basılı kaynaklardan değil, dijital kaynaklardan da bilgiye erişim sağlayabilmesi gerekmektedir (Kutluca, 2020). Bu nedenle, sosyal bilgiler öğretim programlarının okuryazarlık konusunda dijital becerileri de ele alması gerekmektedir. Sonuç olarak, sosyal bilgiler öğretim programları, öğrencilerin okuryazarlık becerilerini geliştirmeleri için önemli bir fırsat sunmaktadır. Okuryazarlık becerilerinin yanı sıra,

dijital okuryazarlık becerilerinin de kazandırılması, öğrencilerin çağın gerekliliklerine uygun olarak yetişmelerini sağlayacaktır.

Sosyal bilgiler öğretim programlarındaki okuryazarlık becerileri, öğrencilerin sadece akademik başarılarına değil, aynı zamanda toplumsal yaşama katılımlarına da katkı sağlar. Öğrencilerin tarihsel, coğrafi ve sosyolojik bilgilerle donatılması, daha iyi bir toplumsal farkındalık kazanmalarına yardımcı olur (Bağcı-Kılıç, 2017). Bunun yanı sıra, sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan sorgulama ve eleştirel düşünme becerileri, öğrencilerin hayatları boyunca karşılaşacakları pek çok soruna çözüm üretebilmelerine yardımcı olur (Ulusoy ve Bayrak, 2015). Ancak, sosyal bilgiler öğretim programlarında okuryazarlık becerilerinin öğretilmesi konusunda bazı zorluklar da mevcuttur. Öğretmenlerin sadece bilgi aktarmak yerine, öğrencilerin aktif bir şekilde katılımını sağlayacak yöntemler geliştirmeleri gerekmektedir (Yıldırım, 2016). Ayrıca, sosyal bilgiler öğretim programlarının sürekli güncellenmesi ve yenilenmesi gerekmektedir. Çünkü toplumsal değişimler, yeni teknolojiler ve kültürel gelişmeler, sosyal bilgiler öğretim programlarının güncellenmesini ve öğrencilerin ihtiyaçlarına göre yenilenmesini zorunlu kılmaktadır. Sonuç olarak, sosyal bilgiler öğretim programları, öğrencilerin toplumsal yaşama katılımını sağlayacak okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Programların sadece tarihi, coğrafi ve sosyolojik bilgileri aktarmakla kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin sorgulama, eleştirel düşünme ve dijital okuryazarlık becerilerini de geliştirmesi gerekmektedir.

1.1.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Teknoloji Okuryazarlığı

Sosyal bilgiler öğretim programı, öğrencilerin toplumsal konulara ilişkin okuryazarlık becerilerini geliştirmelerini amaçlar. Bu programda teknoloji okuryazarlığı, öğrencilerin dijital dünyada bilgiyi nasıl arayacaklarını, doğru kaynakları nasıl seçeceklerini ve iletişim kuracaklarını öğrenmelerine yardımcı olur. Teknoloji okuryazarlığı, öğrencilerin bilgi çağında yaşadığımız günümüzde ihtiyaç duydukları temel bir beceridir. Bunun yanı sıra, teknolojinin öğretim programına dahil edilmesi, öğrencilerin ilgi ve dikkatini artırır ve öğrenmeyi daha keyifli hale getirir. Bu nedenle, sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji okuryazarlığı konusunda bilgi sahibi olmaları ve bu becerileri öğrencilerine aktarmaları gerekmektedir. Örneğin, Tekinarslan (2015),

Türkiye'deki sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji okuryazarlığı becerilerinin yeterli düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, öğretmenlerin teknoloji okuryazarlığına yönelik eğitim ve destek almaları gerekliliğini vurgular. Diğer bir çalışma ise, Ayvacı ve diğerleri (2018) tarafından yürütülmüş olup, sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji kullanımına yönelik görüşlerini incelemektedir. Bu çalışmada, öğretmenlerin teknoloji kullanımına olumlu baktıkları, ancak teknolojinin eğitimde doğru ve etkili bir şekilde kullanımının önemine dikkat çekildiği belirtilmektedir. Sosyal bilgiler öğretim programında teknoloji okuryazarlığı konusunda eğitim verilmesi, öğrencilerin bilgiye erişim ve kaynak değerlendirme becerilerini geliştirmelerini sağlayarak onları dijital çağın gereksinimlerine hazırlar. Böylelikle, öğrencilerin toplumsal konulara ilişkin görüşlerini daha bilinçli bir şekilde oluşturabilmeleri ve dijital dünyada etkin bir şekilde iletişim kurabilmeleri amaçlanır. Bu konuda yapılan bir başka araştırma ise, Demir ve Şimşek (2017) tarafından yürütülmüştür. Bu çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji okuryazarlığına yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin çoğunluğunun teknoloji kullanımına olumlu baktığı, ancak teknoloji okuryazarlığı eğitiminin yetersiz olduğu ortaya konmuştur. Bu nedenle, eğitim programlarında teknoloji okuryazarlığına daha fazla yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Sonuç olarak, sosyal bilgiler öğretim programında teknoloji okuryazarlığına yer verilmesi, öğrencilerin toplumsal konulara ilişkin okuryazarlık becerilerini geliştirerek onları dijital çağın gereksinimlerine hazırlar. Öğretmenlerin teknoloji okuryazarlığına yönelik eğitim almaları ve bu becerileri öğrencilerine aktarmaları gerekmektedir. Ayrıca, Cetinkaya ve Köse (2019) tarafından yapılan bir araştırmada da sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık konusundaki bilgi ve becerileri ile öğrencilerine dijital okuryazarlık eğitimi verme durumları incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin çoğunluğu dijital okuryazarlık konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadığı, ancak dijital okuryazarlık eğitimi vermenin önemini vurguladıkları belirtilmiştir. Bu nedenle, öğretmenlerin dijital okuryazarlık konusunda bilgi ve becerilerini geliştirmeleri ve bu konuda eğitim almaları önemlidir. Benzer şekilde, Karataş ve Başar (2020) da sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerini ve bu konuda ihtiyaç duydukları eğitimlerin neler olduğunu araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin çoğunluğunun dijital okuryazarlık konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmadığı, ancak dijital okuryazarlık eğitimi

almak istedikleri ortaya konmuştur. Bu nedenle, eğitim programlarında dijital okuryazarlık konusuna daha fazla yer verilmesi ve öğretmenlere bu konuda eğitim verilmesi önemlidir.

1.2. Vatandaşlık Nedir?

Vatandaşlık kavramı, bir ülkenin siyasi, sosyal ve ekonomik yapısını etkileyebilir (Mouffe, 1992). Vatandaşlar, seçimlerle belirlenen temsilcilerin belirlediği politikalarla ilgili olarak oy kullanabilirler ve vatandaşların görüşleri, devlet politikalarının belirlenmesinde önemli bir faktör olabilir (Pateman, 1970). Ayrıca, vatandaşların devletin ekonomik faaliyetlerine katılımı, ekonomik büyüme ve sosyal gelişme için önemlidir (Kymlicka, 1995). Vatandaşlık kavramı, birçok ülkede tartışmalara konu olmuştur (Faist, 2013). Özellikle, göçmenlerin vatandaşlık kazanma süreci ve vatandaşlık hakları konusunda tartışmalar yaşanmaktadır (Bloemraad, Korteweg, ve Yurdakul, 2008). Bazı ülkelerde, göçmenlerin vatandaşlık kazanma süreci zorlu ve uzun olabilirken, diğer ülkelerde göçmenlerin vatandaşlık kazanma süreci daha kolaydır. Ayrıca, bazı ülkelerde vatandaşlık hakları, vatandaşların kökeni ve kültürel farklılıkları nedeniyle kısıtlanabilir (Schneider, 2011). Vatandaşlık kavramı, dünya genelinde değişkenlik gösterse de, bir bireyin devlete yasal olarak bağlı olduğu ve o devletin haklarından ve yükümlülüklerinden yararlandığı bir statüdür (Bauböck, 2005). Bu kavram, ülkelerin yurttaşlarını belirlemek için kullandığı yasal bir kriterdir ve çoğu zaman doğum, vatandaşlık hakkı, evlilik veya doğulizasyon gibi faktörlere dayanır. Vatandaşlık kavramı ve uygulamaları hakkında daha fazla bilgi edinmek için, geniş bir kaynak yelpazesi mevcuttur (Glick Schiller ve Fouron, 1999; Joppke, 2010; Tilly, 1996). Vatandaşlık kavramı, tarih boyunca birçok değişim geçirdi ve hala da değişime açıktır. Örneğin, vatandaşlık kavramı günümüzde sadece ulusal sınırlarla sınırlı değildir. Küreselleşme, uluslararası göç ve uluslararası hukuk gibi faktörler, vatandaşlık kavramının ulusal sınırların ötesinde tanınması gerektiğini vurgulamaktadır (Soysal, 1994). Bir ülkenin vatandaşlık politikaları, siyasi, ekonomik ve sosyal yapısına bağlı olarak değişebilir (Bloemraad, vd. 2008). Bu politikalar, göçmenlerin vatandaşlık kazanma süreçlerini, çifte vatandaşlık, vatandaşlık hakları, seçme ve seçilme hakkı gibi konuları içerebilir. Bazı ülkelerde, vatandaşlık politikaları, azınlıkların haklarını kısıtlayan bir araç olarak kullanılabilir (Bauböck, 1994).

Vatandaşlık kavramı, aynı zamanda bireylerin toplumda aldığı konumları belirler. Vatandaşlık hakları, kişinin eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, seyahat, çalışma gibi temel haklarını garanti altına alır. Vatandaşlık, aynı zamanda siyasi haklar içerir. Seçme ve seçilme hakkı, demokratik bir toplumda yurttaşların siyasi karar alma sürecine katılımını sağlar. Vatandaşlık kavramı, çoğu zaman, vatandaşlık kimliği ve etnik kimlik arasındaki ilişkiyle de ilişkilendirilir. Vatandaşlık, bireyin yasal olarak tanınan bir ülkenin yurttaşı olması anlamına gelirken, etnik kimlik, bir bireyin kültürel ve tarihsel bağlantılarına dayanan kimliği ifade eder (Brubaker, 1992). Vatandaşlık kavramı, etnik kimlikleri de içerebilir ve çoğulcu bir toplumda, vatandaşlar çoğu kez birden fazla kimliğe sahip olabilirler. Vatandaşlık kavramının anlamı ve kapsamı, toplumda mevcut olan siyasi, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak farklılık gösterebilir. Vatandaşlık politikalarının da toplumdaki eşitsizlikleri azaltmaya yönelik bir araç olarak kullanılması gerekmektedir. Sonuç olarak, vatandaşlık kavramı, bir ülkenin siyasi, sosyal ve ekonomik yapısını etkileyen, tartışmalara açık ve değişime açık bir kavramdır. Vatandaşlık politikaları, bir ülkenin yurttaşlarının kimliklerini belirleyen önemli yasal araçlardır ve bu politikaların tarihi, siyasi, sosyal ve ekonomik faktörlere dayalı olarak değişebilir.

1.3. Dijital Vatandaşlık Nedir?

Dijital teknolojiler, modern toplumlarda hayatın birçok alanında önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle, dijital vatandaşlık kavramı, giderek artan bir şekilde önem kazanmaktadır. Dijital vatandaşlık, bireylerin dijital teknolojileri etik, sorumlu ve güvenli bir şekilde kullanma kabiliyeti olarak tanımlanabilir (Ribble, Bailey ve Ross, 2004). Dijital vatandaşlık kavramı, gençlerin dijital dünyada etik davranışlar sergilemeleri ve dijital teknolojileri güvenli bir şekilde kullanmalarını sağlamak amacıyla özellikle eğitim kurumlarında benimsenmiştir (Sönmez ve Kocadağ Ünver, 2020). Bu kavram, dijital dünya ile ilgili riskleri ve sorunları azaltmaya ve dijital vatandaşların topluma daha faydalı bir şekilde katkıda bulunmalarını sağlamaya yardımcı olabilir (Ohler, 2010). Dijital vatandaşlık, sadece kişisel ve toplumsal faydalar sağlamakla kalmaz, aynı zamanda dijital dünyada yaşayan kişilerin haklarını da korur. Bunlar arasında, özgür ifade, özel yaşamın gizliliği, intihal ve fikri mülkiyet hakları gibi temel haklar yer almaktadır. Bu hakların korunması, dijital vatandaşlık kavramının temel bir unsuru olarak kabul edilmektedir (Ribble, vd. 2004). Dijital

vatandaşlık kavramı, dijital dünyada bireylerin ve toplumların yararına olarak düşünülmektedir. Ancak, bazı eleştirmenler, dijital teknolojilerin kişisel özgürlükleri sınırlandırabileceği ve sosyal etkileşimi azaltabileceği konusunda uyarıda bulunmaktadır (Barnes, Marateo ve Ferris, 2012). Bu nedenle, dijital vatandaşlık kavramının etik ve sosyal boyutları hakkında tartışmalar devam etmektedir.

Dijital vatandaşlık kavramı, internet kullanımının artmasıyla birlikte önem kazanmıştır. Dijital vatandaşlık, bir bireyin internet kullanımı sırasında göstermesi gereken tutum ve davranışları ifade eder (Ribble, Bailey, ve Ross, 2004). Bu kavram, geleneksel vatandaşlık kavramından farklılık gösterir ve teknolojinin ilerlemesiyle birlikte ortaya çıkan yeni bir kavramdır. Dijital vatandaşlık, bireylerin internet kullanımı sırasında kendilerini korumaları, etik kurallara uymaları ve sorumlu davranışlar sergilemeleri gerektiği anlamına gelir (Chen ve Bryer, 2012). Dijital vatandaşlık kavramı, sadece bireysel düzeyde değil, aynı zamanda kurumsal düzeyde de önemlidir. Okullar, işletmeler ve diğer kurumlar, öğrencileri ve çalışanları dijital vatandaşlık konusunda eğitmek için çeşitli programlar yürütmektedir (West, 2011). Dijital vatandaşlık, toplumsal bir sorumluluk olarak da kabul edilir ve toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla kampanyalar düzenlenir (Henderson, Yeow, ve Goh, 2018). Dijital vatandaşlık kavramı, çocuklar ve gençler için de önemlidir. Çocukların internet kullanımı sırasında karşılaşılabilecekleri tehlikelerden korunmaları ve dijital dünyada etik değerlere uygun davranışları için eğitim almaları gerekmektedir (Livingstone, vd. 2011). Ebeveynlerin de dijital vatandaşlık konusunda çocuklarını bilgilendirmesi ve onları koruması gerekmektedir (West, 2011). Ayrıca, dijital vatandaşlık, eğitimde de giderek daha fazla yer almaktadır. Dijital vatandaşlık eğitimi, öğrencilere internetin ve diğer dijital araçların sorumlu ve güvenli kullanımı konusunda beceriler öğretir (Ribble, Bailey, ve Ross, 2004). Bu eğitim, öğrencilerin dijital dünyada nasıl davranacaklarına dair bilinçli bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olur ve olası dijital tehlikeleri önlemeye yönelik stratejiler sunar. Bunun yanı sıra, dijital vatandaşlık eğitimi, öğrencilerin dijital teknolojileri aktif olarak kullanarak küresel bağlantılar kurmalarına, bilgiye erişimlerini artırmalarına ve yaratıcılıklarını ortaya çıkarmalarına yardımcı olur.

Dijital vatandaşlık, aynı zamanda demokratik katılım ve toplumsal değişim için bir araç olarak da önemlidir. Dijital vatandaşlar, dijital teknolojileri kullanarak, toplumsal

değişim ve adaleti destekleyen kampanyalar ve hareketler oluşturabilirler. Örneğin, 2014 yılında Ferguson'da Michael Brown adlı bir siyah genç tarafından polis tarafından öldürülmesi sonucu başlayan protestolar, sosyal medyanın güçlü kullanımı sayesinde uluslararası bir harekete dönüştü (Delli Carpini, 2015). Sonuç olarak, dijital vatandaşlık, dijital dünya içindeki sorumluluklarımızı, haklarımızı ve fırsatlarımızı anlamamızı ve dijital dünyada yaşadığımız toplumsal ilişkileri şekillendirmemizi gerektirir. Dijital vatandaşlık eğitimi, dijital dünya ile ilgili becerilerimizi ve bilgimizi artırmak ve bu becerileri toplumsal değişim ve demokratik katılım için kullanmak için bize yardımcı olabilir.

1.2.1. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dijital Vatandaşlık

Sosyal bilgiler eğitimi, öğrencilere vatandaşlık bilgisi, siyasi farkındalık ve kültürler arası anlayış gibi temel konuları öğretir. Bu dersler, öğrencilerin birbirleriyle, toplumla ve dünyayla etkileşimlerinde gerekli olan becerileri kazanmalarını sağlar (NCSS, 2010). Son yıllarda dijital teknolojilerin gelişmesiyle birlikte, sosyal bilgiler eğitimi de dijitalleşme sürecine ayak uydurmak zorunda kalmıştır. Bu nedenle, dijital vatandaşlık kavramı, sosyal bilgiler eğitiminde giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Krutka ve Carpenter, 2016). Dijital vatandaşlık, dijital teknolojileri kullanırken etik, hukuk ve güvenlik konularına dikkat eden ve sosyal çevresindeki diğer insanlarla saygılı bir şekilde etkileşim kuran bireyleri ifade eder (Ribble, Bailey ve Ross, 2004). Sosyal bilgiler dersleri, öğrencilere dijital vatandaşlık becerileri kazandırmak için uygun bir zemin sağlar. Öğrenciler, sosyal medya, çevrimiçi haber kaynakları ve diğer dijital araçlar gibi çevrimiçi kaynakları kullanarak bilgi toplama, analiz etme ve paylaşma becerileri geliştirebilirler (Krutka ve Carpenter, 2016). Dijital vatandaşlık kavramı, öğrencilerin dijital dünyada nasıl hareket edeceği hakkında bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olurken, sosyal bilgiler dersleri de öğrencilere dijital araçları doğru bir şekilde kullanma becerilerini öğretir. Bu nedenle, sosyal bilgiler eğitimi, dijital vatandaşlık eğitiminin ayrılmaz bir parçasıdır (Chen ve Bryer, 2012). Sosyal bilgiler eğitiminde dijital vatandaşlığın bir başka yönü, medya okuryazarlığıdır. Hobbs'a (2010) göre, medya okuryazarlığı dijital vatandaşlığın temel bir bileşenidir. Medya okuryazarlığı becerileri, bireylerin medya mesajlarını eleştirel bir şekilde analiz etmelerini, önyarguları ve kalıplaşmış fikirleri tanımlamalarını ve medya içeriğinin sosyal, kültürel ve politik sonuçlarını anlamalarını sağlar. Sosyal bilgiler eğitiminde medya okuryazarlığı özellikle ilgilidir, çünkü çeşitli medya kaynaklarını

analiz ederek öğrencilere tarihsel ve çağdaş konularda daha nüanslı bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olabilir. Medya okuryazarlığı becerilerini geliştirerek, öğrenciler daha bilinçli ve sorumlu vatandaşlar haline gelebilir ve medya ile daha eleştirel ve düşünceli bir şekilde iletişim kurabilirler.

Sosyal bilgiler eğitiminde dijital vatandaşlığı öğretmek, öğrencileri demokratik süreçlere katılım için hazırlamada da yardımcı olabilir. Kahne ve Westheimer'a (2016) göre, demokrasi eğitimi, yalnızca gerçekleri ve temel becerileri öğretmekten ziyade eleştirel düşünme, iletişim, işbirliği ve etkinlik geliştirme odaklanmalıdır. Dijital vatandaşlık, öğrencilere teknolojinin vatandaşlık katılımını şekillendirmedeki rolünü anlamalarına ve dijital araçları ve platformları kullanarak toplumlarıyla etkileşime girme ve demokratik süreçlere katılma yollarını öğrenmelerine yardımcı olarak bu süreçte önemli bir rol oynayabilir. Sosyal bilgiler eğitiminde dijital vatandaşlığı öğretmek, eğitimciler öğrencilerin dijital çağda sorumlu ve etik dijital vatandaşlar olmak için ihtiyaç duydukları bilgi, beceri ve tutumları geliştirmelerine yardımcı olabilirler. Medya okuryazarlığı, vatandaşlık katılımı ve diğer ilgili konular aracılığıyla, sosyal bilgiler eğitimi dijital vatandaşlığı öğretmek için değerli bir bağlam sağlayabilir ve öğrencileri dijital çağda yaşam için hazırlayabilir. Dijital vatandaşlık eğitiminin sosyal bilgiler eğitimi ile ilgisi, öğrencilerin vatandaşlık bilincini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Sosyal bilgiler eğitimi, öğrencilere tarihsel, siyasi, sosyal ve ekonomik konular hakkında bilgi verirken, aynı zamanda vatandaşlık bilincini geliştirmelerine de yardımcı olur. Dijital vatandaşlık eğitimi de, öğrencilere teknolojinin demokratik süreçlerde nasıl kullanılabileceği hakkında farkındalık kazandırırken, aynı zamanda öğrencilerin çevrimiçi dünyada güvenli ve etik bir şekilde hareket etmelerini sağlar. Bununla birlikte, dijital vatandaşlık eğitimi ile ilgili bazı zorluklar da vardır. Özellikle, dijital vatandaşlık eğitimi öğrencilerin yaşamlarının birçok yönünü kapsayan geniş bir konu olduğundan, eğitimcilerin hangi konuların öğretileceğine ve nasıl öğretileceğine karar vermesi zor olabilir. Ayrıca, öğrencilerin dijital vatandaşlık konularına ilişkin bilgilerini güncel tutmak ve yeni gelişmeleri takip etmek de zor olabilir. Buna ek olarak, dijital dünyadaki hızlı değişimler nedeniyle dijital vatandaşlık eğitiminde kullanılan araçların ve kaynakların sürekli olarak güncellenmesi gerekebilir.

Sonuç olarak, dijital vatandaşlık eğitimi, sosyal bilgiler eğitimiyle birlikte ele alındığında, öğrencilerin demokratik süreçlere katılımını, kültürlerarası anlayışı ve vatandaşlık bilincini artırabilir. Bu amaçla, dijital vatandaşlık eğitiminde medya okuryazarlığı, siber güvenlik ve çevrimiçi etik konularının yanı sıra, öğrencilerin dijital dünyadaki etkileşimleri ve faaliyetleri hakkında farkındalık kazandırmak önemlidir.

1.3. İlgili Araştırmalar

Aydın ve Baki (2019) tarafından yürütülen bir araştırmada, Türk öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Kılıç ve Sarıtaş (2018) ise, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerileri hakkındaki algılarını incelemiştir ve katılımcıların büyük çoğunluğunun bu iki kavram arasında bir ilişki olduğunu düşündüklerini ortaya koymuşlardır. Yıldız ve Akkoyunlu (2020) ise öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelerken, dijital vatandaşlık becerilerinin teknoloji okuryazarlığı ile doğrudan bağlantılı olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte, literatürdeki bazı çalışmalar, teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık arasındaki ilişkinin daha karmaşık olduğunu da belirtmektedir. Örneğin, Foulger ve diğerleri (2017), öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerileri arasında birbirinden bağımsız iki faktör olduğunu savunmuşlardır. Benzer şekilde, Brennen, Kreiss ve Nielsen (2018) ise, dijital vatandaşlık kavramının farklı yorumlamaları nedeniyle, dijital vatandaşlık ve teknoloji okuryazarlığı arasındaki ilişkinin belirsiz olduğunu öne sürmüşlerdir. Ancak genel olarak, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerileri arasında bir ilişki olduğu ve bu iki kavramın eğitim sürecinde birbirini tamamlayıcı olarak ele alınması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu nedenle, eğitimcilerin öğrencilerine hem teknoloji okuryazarlığı hem de dijital vatandaşlık becerilerini öğretmek için bütüncül bir yaklaşım benimsemeleri gerekmektedir.

Alandaki diğer araştırmalar da özellikle öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişkiyi ölçmeye yönelik çalışmalar içermektedir. Örneğin, Akkoyunlu ve Soylu (2016), öğretmen adaylarının teknoloji pedagojik alan bilgisi ve dijital vatandaşlık algıları arasındaki ilişkiyi incelemiştir.

Sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının teknoloji pedagojik alan bilgisi ve dijital vatandaşlık algıları arasında pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Göktaş, Yıldırım ve Yıldırım (2016) da öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmalarına göre, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişki literatürde hala tartışmalı olsa da, bu iki becerinin birbirini tamamlayıcı olduğu ve öğretmen adaylarının bu konuda eğitim almalarının ve öğrencilerine bu becerileri öğretmelerinin önemli olduğu sonucuna varılmaktadır.

Lee vd. (2019). The effects of information technology literacy and digital citizenship on information ethics education: The case of Korean middle school students. Bu çalışmada, teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık kavramlarının bilgi etiği eğitimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmacılar, öğrencilerin teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık seviyelerinin artmasıyla, bilgi etiği eğitimine daha olumlu bir tutum geliştirdiklerini bulmuşlardır.

Wang ve Chen (2017). The relationships between digital citizenship and 21st-century skills in Taiwanese high school students. Bu çalışmada, dijital vatandaşlık ve 21. yüzyıl becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre, dijital vatandaşlık becerileriyle donatılmış öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini daha iyi sergiledikleri tespit edilmiştir.

Bulfin vd. (2018). Media studies, digital citizenship, and the neoliberalisation of the classroom. Bu çalışmada, dijital vatandaşlık kavramının, medya çalışmaları derslerinde nasıl ele alındığına dair bir inceleme yapılmıştır. Araştırmacılar, dijital vatandaşlık kavramının, öğrencilere medya kullanımı konusunda sorumluluk ve özgüven verdiğini ve aynı zamanda öğretmenlerin sınıflarında daha özgür bir öğrenme ortamı yaratabildiğini belirtmişlerdir.

Kirschner ve De Bruyckere (2017). The myths of the digital native and the multitasker. Teaching and Teacher Education. Bu çalışmada, dijital vatandaşlık kavramı çerçevesinde, öğrencilerin teknoloji kullanımı hakkındaki bazı yanlış varsayımların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmacılar, dijital yurttaşlığın, öğrencilere

teknolojinin kullanımı hakkında bilinçli ve sorumlu davranmaları konusunda rehberlik ettiğini ve öğrencilerin teknoloji kullanımının iş ve eğitim performanslarını etkileyebileceği konusunda uyarıda bulunmuştur.

Zgaga ve Geršak (2020). Digital literacy, citizenship and competence frameworks in the European Union: A comparative analysis. Bu araştırmada, Avrupa Birliği ülkelerinde dijital okuryazarlık, dijital vatandaşlık ve dijital yeterlilik konularında farklı çerçeveler ve stratejiler incelenmiştir. Araştırmacılar, dijital yurttaşlık konusunda daha ayrıntılı ve kapsamlı bir yaklaşım benimsenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Chiang vd. (2019). Effects of digital citizenship instruction on pre-service teachers' views on technology and digital citizenship. Bu çalışmada, dijital vatandaşlık eğitimi ile ilgili bir dersin öğretmen adaylarının teknolojiye ve dijital vatandaşlığa yönelik tutumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Sonuçlara göre, dijital vatandaşlık eğitimi alan öğretmen adayları, dijital vatandaşlık konusuna daha duyarlı hale gelmişlerdir.

Kılıç ve Timurtaş (2018). Examining the relationship between digital citizenship and cyber bullying. Bu çalışmada, dijital vatandaşlık ve siber zorbalık arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmacılar, dijital vatandaşlık becerilerinin, öğrencilerin siber zorbalık eğilimlerini azaltabileceğini ve dijital dünyada daha olumlu bir tutum sergilemelerine yardımcı olabileceğini bulmuşlardır.

Bu araştırmalar, teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık kavramlarının önemine dikkat çekmektedir. Dijital vatandaşlık becerilerinin, öğrencilerin teknolojiyi sorumlu ve bilinçli bir şekilde kullanmalarına yardımcı olduğu, aynı zamanda siber zorbalık gibi olumsuz davranışların azaltılmasına da katkı sağladığı belirtilmektedir.

Hsu, Ching ve Grabowski (2014). Improving students' digital citizenship skills through an online module. Bu araştırmada, bir çevrimiçi modül aracılığıyla öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerini geliştirme stratejileri incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, çevrimiçi modülün öğrencilerin dijital vatandaşlık konusunda daha bilinçli hale gelmelerine ve dijital dünyada daha sorumlu davranmalarına yardımcı olduğunu göstermektedir.

Ribble, M. (2015). Digital citizenship in schools: Nine elements all students should know (3rd ed.). International Society for Technology in Education. Bu kaynak, dijital

vatandaşlık kavramının önemini vurgulamakta ve okullarda öğrencilere öğretilmesi gereken dokuz anahtar unsur belirlemektedir. Bu unsurlar, dijital cihazların etkili kullanımı, dijital iletişim, dijital ayak izleri, dijital haklar ve sorumluluklar, dijital sağlık ve güvenlik, dijital ticaret, dijital eğlence, dijital okuryazarlık ve dijital vatandaşlık konularını kapsamaktadır.

Bu araştırmalar ve kaynaklar, dijital vatandaşlık kavramının önemini vurgulamakta ve dijital vatandaşlık becerilerinin öğrencilere öğretilmesinin önemini belirtmektedir. Özellikle teknolojinin giderek artan bir şekilde hayatımıza dahil olması ve internetin yaygınlaşması nedeniyle, dijital vatandaşlık becerilerinin öğrencilere kazandırılması giderek daha önemli hale gelmektedir.

Kirschner ve De Bruyckere (2017). The myths of the digital native and the multitasker. Bu araştırmada, dijital yerliler ve çoklu görev yapabilme becerileri hakkındaki yaygın inanışların geçerliliği incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, öğrencilerin dijital cihazları etkili bir şekilde kullanabilmeleri için öğrenmeleri gereken beceriler olduğunu, sadece teknolojiyi kullanmanın yeterli olmadığını ve çoklu görev yapabilme becerilerinin öğrencilerin öğrenme performansını olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Livingstone ve Helsper (2008). Parental mediation of children's internet use. Bu araştırmada, ebeveynlerin çocuklarının internet kullanımını yönetme ve kontrol etme stratejileri incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, ebeveynlerin çocuklarının internet kullanımını konusunda daha bilinçli hale gelmeleri ve internetin olası riskleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları durumunda, çocuklarının dijital vatandaşlık becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olabileceğini göstermektedir.

Bu araştırmalar ve kaynaklar, dijital vatandaşlık ve teknoloji okuryazarlığı konularında öğrencilerin yetkin hale gelmesi için çeşitli stratejilerin kullanılabilmesini ve bu becerilerin öğrenilmesinin sadece öğrenciler için değil, aynı zamanda ebeveynler ve öğretmenler için de önemli olduğunu göstermektedir. Bu stratejiler arasında çevrimiçi modüller, eğitim materyalleri ve ebeveynlerin çocuklarının internet kullanımını yönetme stratejileri yer almaktadır.

Wang, Chen ve Liang (2011). The effects of social media on college students. Bu araştırmada, sosyal medyanın üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ve sosyal becerileri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, sosyal medyanın

öğrencilerin akademik performansını olumsuz yönde etkilediğini ve yüz yüze iletişim becerilerini azalttığını göstermektedir.

Çeliköz, N. (2015). A review of studies on digital citizenship education. *Journal of Education and Training Studies*, 3(4), 129-135. Bu derleme makalesi, dijital vatandaşlık eğitimi konusunda yapılmış araştırmaları özetlemektedir. Çalışmanın sonuçları, dijital vatandaşlık eğitiminin, öğrencilerin internet kullanımı, güvenliği, sorumluluğu ve etik konularında bilgi sahibi olmalarına yardımcı olduğunu ve öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığını göstermektedir.

Ersoy ve Avcı (2017). Öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlık düzeyleri ile dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişki. Bu araştırmada, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlık düzeyleri ile dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlık düzeylerinin yüksek olmasının, dijital vatandaşlık becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığını göstermektedir.

Bu araştırmalar, dijital vatandaşlık ve teknoloji okuryazarlığı konularının, öğrencilerin akademik performansları ve sosyal becerileri üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerinin geliştirilmesinde, eğitimcilerin, ebeveynlerin ve öğrencilerin işbirliği yapması gerektiği vurgulanmaktadır.

Gülbahar ve Kalelioğlu (2014). Investigating digital literacy competencies and learning habits of distance education students. Bu araştırmada, uzaktan eğitim öğrencilerinin dijital okuryazarlık yetkinlikleri ve öğrenme alışkanlıkları incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, uzaktan eğitim öğrencilerinin dijital okuryazarlık yetkinliklerinin yüksek olduğunu, ancak dijital kaynakları yeterince etkili bir şekilde kullanmadıklarını ve kritik düşünme becerilerini geliştirmede zorluk yaşadıklarını göstermektedir.

Chen, Wang ve Chen, Y. (2019). The impact of digital literacy on academic performance: A longitudinal analysis. Bu araştırmada, dijital okuryazarlığın öğrencilerin akademik performansları üzerindeki etkisi uzun dönemli olarak incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, dijital okuryazarlık becerilerinin öğrencilerin akademik başarıları ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ve öğrencilerin dijital kaynakları

etkili bir şekilde kullanmaları için eğitim programlarının geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Akturan, U. (2018). Dijital vatandaşlık: kavramsal bir inceleme. Bu makalede, dijital vatandaşlık kavramı kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, dijital vatandaşlık kavramının, öğrencilerin dijital kaynakları etkili ve sorumlu bir şekilde kullanmalarına yardımcı olduğunu ve öğrencilerin dijital dünyada aktif ve etik bir şekilde yer almalarını teşvik ettiğini göstermektedir.

Bu araştırmalar, dijital vatandaşlık ve teknoloji okuryazarlığı kavramlarının, öğrencilerin dijital dünyada başarılı olmaları için önemli olduğunu göstermektedir. Ayrıca, eğitim programlarının, öğrencilerin dijital kaynakları etkili bir şekilde kullanmalarına, kritik düşünme becerilerini geliştirmelerine ve dijital vatandaşlık becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlaması gerektiği vurgulanmaktadır.

Fraillon vd. (2014). Preparing for life in a digital age: The IEA International Computer and Information Literacy Study International Report. Bu araştırmada, IEA Uluslararası Bilgisayar ve Bilgi Okuryazarlığı Çalışması sonuçlarına dayanarak, öğrencilerin dijital okuryazarlık becerileri incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi için eğitim programlarının gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

Martínez-Rodríguez, Torrent-Sellens ve Vidal-Conti, J. (2019). Towards digital competence: From ICT skills to digital transformation. Bu makalede, dijital yeterlilik kavramı ele alınmış ve dijital dönüşüm sürecinde öğrencilerin dijital becerilerinin geliştirilmesinin önemi vurgulanmıştır. Çalışmanın sonuçları, dijital okuryazarlığın, dijital dönüşüm sürecinde kritik bir beceri olduğunu ve dijital vatandaşlık becerileri ile birlikte öğrencilerin dijital dünyada başarılı olmalarına yardımcı olabileceğini göstermektedir.

Genel anlamda ilgili araştırmalar değerlendirildiğinde, dijital vatandaşlık ve teknoloji okuryazarlığı gibi konuların eğitimdeki önemini vurgulanıyor. Özellikle, öğrencilerin dijital dünyada başarılı olabilmeleri için bu becerilere sahip olmalarının gerekliliği üzerinde duruluyor. Araştırmalar, teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık arasında güçlü bir ilişki olduğunu ve bu iki kavramın öğrencilerin dijital dünyada etkili ve sorumlu bir şekilde yer almalarını sağlamak için birlikte ele alınması gerektiğini

gösteriyor. Öğretmen adayları üzerinde yapılan araştırmalar, teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerileri arasında pozitif bir ilişki olduğunu ortaya koyuyor. Bu da öğretmenlerin, öğrencilere bu iki konuyu bütüncül bir şekilde öğretmelerinin önemini vurguluyor. Öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerinin geliştirilmesinin sadece akademik başarıları değil, aynı zamanda sosyal becerileri ve etik değerleri üzerinde de olumlu etkileri olduğu belirtiliyor. Bu da eğitimcilerin ve ebeveynlerin bu konuda işbirliği yapmasının önemini gösteriyor. Araştırmalar ayrıca, çevrimiçi modüller gibi dijital araçların öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmede etkili olduğunu ve bu tür araçların kullanılmasının yaygınlaştırılması gerektiğini öne sürüyor. Sonuç olarak, bu araştırmaların ortak bir noktası, dijital vatandaşlık ve teknoloji okuryazarlığı becerilerinin günümüz eğitiminde vazgeçilmez olduğunu ve öğrencilerin bu becerileri kazanmaları için çeşitli stratejilerin kullanılması gerektiğini vurgulamasıdır

BÖLÜM II

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırma modeline, veri toplama araçlarına, evren ve örnekleme, verilerin analizine yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişkinin farklı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden korelasyonel araştırma kullanılmıştır. Korelasyonel araştırma iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi neden sonuç olarak incelemeyi amaçlamaktadır (Büyüköztürk, vd. 2020). Bu sebepten çalışmada da teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık arasındaki ilişki neden sonuç olarak incelendiği için korelasyonel araştırma tercih edilmiştir. Çalışmada korelasyonel araştırmanın yanında tarama modeli de kullanılmıştır. Belli bir grubun belirli bir özelliğini belirlemek amacıyla tarama araştırması yapılır (Büyüköztürk, vd. 2020). Tarama modelinde veriler genelde belli amaçlar ya da değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla yapılır (Hocaoğlu ve Akkaş Baysal, 2019). Bu çalışmada da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlık ve dijital vatandaşlık düzeylerini belirlemek amacıyla tarama modeli de kullanılmıştır. Nicel araştırmada bir olgu sayılarla ifade edilerek ortaya konulur (Büyüköztürk, vd. 2020). Bu çalışmada nicel yöntemden elde edilen veriler sayısal ifadelerle ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Bir araştırmada iki tür evrenden söz edilebilir. Bunlardan ilki hedef evren diğeri ise ulaşılabilir evrendir. Hedef evren ulaşılması mümkün olmayan en büyük evrendir. Ulaşılabilir evren ise araştırmacının kolay bir şekilde ulaşabildiği evrendir (Frankel ve Wallen, 2006). Örneğin Türkiye'deki tüm ortaokul öğrencileri hedef evren, İstanbul'daki tüm ortaokul öğrencileri ise ulaşılabilir evrendir. Bu araştırmanın hedef evrenini Türkiye'de yer alan sosyal bilgiler öğretmen adayları oluşturmaktadır. Ulaşılabilir evrenini ise 2022-2023 eğitim öğretim yılında İç Anadolu bölgesindeki bir şehirde yer alan bir devlet üniversitesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Anabilim Dalındaki öğretmen adayları oluşturmaktadır. Çalışmaya 98 kadın 24 erkek öğretmen adayı olmak üzere toplam 122 öğretmen adayı katılmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen adayların demografik bilgileri tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Demografik Bilgileri

Sınıf Düzeyi	Cinsiyet
1.Sınıf = 44	Kadın = 98
2.Sınıf = 32	
3.Sınıf = 24	
4.Sınıf = 22	
Toplam= 122	Erkek= 24

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak Yiğit (2011) tarafından geliştirilmiş olan “Teknoloji okuryazarlığı ölçeği”, Erdem ve Koçyiğit (2019) tarafından geliştirilmiş olan “Dijital vatandaşlık ölçeği” kullanılmıştır. Dijital vatandaşlık ölçeğinin güvenilirliği .87, teknoloji okuryazarlığı ölçeğinin güvenilirliği ise .86’dır. Bu çalışmada ise teknoloji okuryazarlığı ölçeğinin güvenilirlik katsayısı .79, dijital vatandaşlık ölçeğinin güvenilirlik katsayısı ise .73 olarak bulunmuştur. Teknoloji okuryazarlığı ölçeği 33 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beş alt boyuttan oluşmuştur. Dijital vatandaşlık ölçeği ise 18 maddeden oluşmakta olup, beş alt boyutu bulunmaktadır. Çalışmada alt boyutlara bakılmadan toplam puanlar üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplamak amacıyla ilk önce ölçeklerin kullanımına yönelik yazarlardan ölçek kullanım izinleri alınmıştır (Ek 4 ve Ek 5). Ölçek izinleri alındıktan sonra ölçeklerde yer alan maddelerin en başına bağımsız değişkenlerin yer aldığı sorular eklenmiştir. Böylelikle ölçeklerin son hali hazır hale gelmiştir. Daha sonra ölçeklerin etik açıdan kullanımına uygun olup olmadığını belirlemek adına Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Etik Kuruluna başvuruda bulunulmuştur (Ek 3). Başvurunun olumlu sonuçlanması neticesinde ise İç Anadolu’da yer alan bir devlet üniversitesi belirlenip sosyal bilgiler öğretmen adaylarına ölçekler uygulanarak veriler toplanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilere yapılacak analize karar vermek için her iki ölçeğe de istatistik programından yararlanılarak normallik testi yapılmıştır. Yapılan normallik testi sonucuna göre ölçeklerin “sig.” değerinin .05’ten büyük olduğu, çarpıklık basıklık değerinin de -1.5, +1,5 aralığında ve verilerin normal dağılıma sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda ölçeklere t testi, ANOVA, korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları kapsamında teknoloji okuryazarlığı ölçeği ve dijital vatandaşlık ölçeğinden elde edilen bulgular ve yorumları ele alınmıştır.

3.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişki ne düzeydedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda korelasyon ve regresyon testi uygulanmış olup analiz sonuçları Tablo 2 ve 3’te verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişkiye yönelik korelasyon testi sonuçları

		Teknoloji Okuryazarlığı	Dijital Vatandaşlık
Teknoloji Okuryazarlığı	Korelasyon	1	-,82
	p		,370
	N	122	122
Dijital Vatandaşlık	Korelasyon	-,82	1
	p	,370	
	N	122	122

Tablo 2’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ile dijital vatandaşlığı arasındaki korelasyon tablosu incelendiğinde negatif yönlü güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = -0,82$). Yani sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları arttıkça dijital vatandaşlık düzeyleri düşmektedir.

Tablo 3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişkiye yönelik regresyon testi sonuçları

Değişken	N	R	R Kare	P
Teknoloji okuryazarlığı ile dijital vatandaşlık	122	,082	,007	,000

Tablo 3'te görüldüğü üzere teknoloji okuryazarlığının dijital vatandaşlığı yordama düzeyi %7'dir ($r = ,007$). Bu sonuçlara göre %7 lik bir oran çerçevesinde olmak kaydıyla sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları arttıkça dijital vatandaşlık düzeyleri düşmektedir.

3.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda bağımsız örneklem t-testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet Değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları t testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Sd	t	p
Kadın	98	52,24	5,17	120	3,69	.000
Erkek	24	47,29	8,20			

Tablo 4'te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir fark vardır. [$t_{(120)} = 3,69$ $p < .05$]. Tabloda ki verilere göre, kadın öğretmen adaylarının puanlarının ortalaması $\bar{X} = 52,24$ erkek öğretmen adaylarının puanlarının ortalaması $\bar{X} = 47,29$ olarak bulunmuştur. Elde edilen bu veriler doğrultusunda kadın öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir.

3.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda ANOVA testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Sınıf düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ANOVA testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı fark
Gruplararası	188,865	3	62,955	1,676	,176	
Gruplariçi	4433,208	118	37,570			Yok
Toplam	4622,074	121				

Tablo 5’te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p > .05$). Tabloda ki verilere göre gruplararası kareler ortalamaları $\bar{X} = 188,865$, gruplariçi kareler ortalamaları $\bar{X} = 4433,208$ olarak bulunmuştur.

3.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda ANOVA testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Anne eğitim düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ANOVA testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı fark
Gruplararası	185,537	3	61,846	1,645	,183	
Gruplariçi	4436,537	118	37,598			Yok
Toplam	4622,074	121				

Tablo 6’da görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeylerine göre teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p>.05$). Tabloda ki verilere göre gruplararası kareler ortalamaları $\bar{X} = 185,537$, gruplariçi kareler ortalamaları $\bar{X} = 4436,537$ olarak bulunmuştur.

3.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda ANOVA testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Baba eğitim düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ANOVA testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı fark
Gruplararası	501,133	3	167,044	4,783	,004	
Gruplariçi	4120,940	118	34,923			Var (2-1, 4-1)
Toplam	4622,074	121				

Tablo 7’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeylerine göre teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık vardır. ($p<.05$). Bu farklılık ilkökul ve ortaokul mezunu babalardan ortaokul mezunu olanların lehine, yine ilkökul ve lisans mezunu olan babalardan ise lisans mezunu

olanların lehinedir. Tabloda ki verilere göre gruplararası kareler ortalamaları $\bar{X} = 501,133$, gruplarıçi kareler ortalamaları $\bar{X} = 4120,940$ olarak bulunmuştur.

3.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın altıncı alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, günlük sosyal medyada geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda ANOVA testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Günlük sosyal medyada geçirilen zamana göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ANOVA testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı fark
Gruplararası	91,949	3	30,650	,798	,497	
Gruplarıçi	4530,125	118	38,391			Yok
Toplam	4622,074	121				

Tablo 8’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günlük sosyal medyada geçirilen zamana göre teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p > .05$). Tabloda ki verilere göre gruplararası kareler ortalamaları $\bar{X} = 91,949$, gruplarıçi kareler ortalamaları $\bar{X} = 4530,125$ olarak bulunmuştur.

3.1.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın yedinci alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, haftalık bilgisayar başında geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda ANOVA testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Haftalık bilgisayar başında geçirilen zamana göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ANOVA testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı fark
Gruplararası	283,691	3	94,564	2,572	,057	
Gruplarıçi	4338,383	118	36,766			Yok
Toplam	4622,074	121				

Tablo 9’da görüldüğü gibi, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının haftalık bilgisayar başında geçirilen zamana göre teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p>.05$). Gruplararası kareler ortalaması $\bar{X} = 283,691$, gruplarıçi kareler ortalaması $\bar{X} = 4338,383$ olarak bulunmuştur.

3.1.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın sekizinci alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, öğretmen adaylarının kendilerine ait bir bilgisayarın olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda t testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerine ait bilgisayarları olma durumunun teknoloji okuryazarlıklarına göre t-testi sonuçları

Kendine ait bilgisayar olma durumu	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Evet	76	50,75	6,52			
Hayır	46	52,13	5,52	120	-1,198	,233

Tablo 10’da görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumuna göre teknoloji okuryazarlıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. [$t_{(120)} = -1,198$ $p>.05$]. Tabloda ki verilere göre, kendisine ait bilgisayarı olmayanların puanlarının ortalaması $\bar{X} = 52,13$ kendisine ait bilgisayarı olanların puanlarının ortalaması $\bar{X} = 50,75$ olarak bulunmuştur. Bu veriler sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumuna göre

teknoloji okuryazarlıklarında anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir.

3.1.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dokuzuncu alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları toplam puanı, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda bağımsız örneklem t-testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Cinsiyet Değişkenine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları t testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Sd	t	p
Kadın	98	70,76	14,93	120	-1,470	.144
Erkek	24	75,66	13,35			

Tablo 11’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre dijital vatandaşlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir fark yoktur [$t_{(120)} = -1,470$ $p > .05$]. Tabloda ki verilere göre, kadın öğretmen adaylarının puanlarının ortalaması $\bar{X} = 70,76$ erkek öğretmen adaylarının puanlarının ortalaması $\bar{X} = 75,66$ olarak bulunmuştur. Elde edilen bu veriler doğrultusunda aradaki fark anlamlı olmasa da erkek öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık puan ortalamaları kadın öğretmen adaylarına göre daha yüksektir.

3.1.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın onuncu alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları toplam puanı, öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda ANOVA testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Sınıf düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları ANOVA testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı fark
Gruplararası	5075,346	3	1691,782	9,453	,000	
Gruplariçi	21118,727	118	178,972			Var (3-1, 2-1)
Toplam	26194,074	121				

Tablo 12’de görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre dijital vatandaşlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir fark vardır ($p < .05$). Bu farklılık 1. ve 2. sınıf arasında 2. sınıf lehine, yine 1. ve 3. sınıf arasında 3. sınıf lehinedir. 4. sınıf ile diğer sınıflar arasında ise anlamlı bir fark yoktur. Tabloda ki verilere göre gruplararası kareler ortalamaları $\bar{X} = 5075,346$, gruplariçi kareler ortalamaları $\bar{X} = 21118,727$ olarak bulunmuştur.

3.1.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on birinci alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları toplam puanı, anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda ANOVA testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13. Anne eğitim düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları ANOVA testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı fark
Gruplararası	144,899	3	48,300	,219	,883	
Gruplariçi	26049,175	118	220,756			Yok
Toplam	26194,074	121				

Tablo 13'te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeylerine göre dijital vatandaşlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p > .05$). Tabloda ki verilere göre gruplararası kareler ortalamaları $\bar{X} = 144,899$, gruplarıçi kareler ortalamaları $\bar{X} = 26049,175$ olarak bulunmuştur.

3.1.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on ikinci alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları toplam puanı, baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda ANOVA testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Baba eğitim düzeylerine göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları ANOVA testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı fark
Gruplararası	1183,836	3	394,612	1,862	,140	Yok
Gruplarıçi	25010,238	118	211,951			
Toplam	26194,074	121				

Tablo 14'te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim düzeylerine göre dijital vatandaşlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p > .05$). Tabloda ki verilere göre gruplararası kareler ortalamaları $\bar{X} = 1183,836$, gruplarıçi kareler ortalamaları $\bar{X} = 25010,238$ olarak bulunmuştur.

3.1.13. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on üçüncü probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları toplam puanı, günlük sosyal medyada geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda ANOVA testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15. Günlük sosyal medyada geçirilen zamana göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları ANOVA testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı fark
Gruplararası	1103,070	3	367,690	1,729	,165	Yok
Gruplarıçi	25091,004	118	212,636			
Toplam	26194,074	121				

Tablo 15’te görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günlük sosyal medyada geçirilen zamana göre dijital vatandaşlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p>.05$). Tabloda ki verilere göre gruplararası kareler ortalamaları $\bar{X} = 1103,070$, gruplarıçi kareler ortalamaları $\bar{X} = 25091,004$ olarak bulunmuştur.

3.1.14. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on dördüncü alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları toplam puanı, haftalık bilgisayar başında geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda ANOVA testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16. Haftalık bilgisayar başında geçirilen zamana göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları ANOVA testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	p	Anlamlı fark
Gruplararası	37,569	3	12,523	,056	,982	
Gruplarıçi	26156,505	118	221,665			Yok
Toplam	26194,074	121				

Tablo 16’da görüldüğü gibi, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının haftalık bilgisayar başında geçirilen zamana göre dijital vatandaşlıkları toplam puanı arasında anlamlı bir farklılık yoktur. ($p>.05$). Gruplararası kareler ortalaması $\bar{X} = 37,569$, gruplarıçi kareler ortalaması $\bar{X} = 26156,505$ olarak bulunmuştur.

3.1.15. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın on beşinci alt probleminde “Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlıkları toplam puanı, öğretmen adaylarının kendilerine ait bir bilgisayarın olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu doğrultuda t testi uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerine ait bilgisayarları olma durumunun dijital vatandaşlıklarına göre t-testi sonuçları

Kendine ait bilgisayar olma durumu	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Evet	78	73,61	13,97	120	1,905	,059
Hayır	44	68,38	15,53			

Tablo 17’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumuna göre dijital vatandaşlıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. [$t_{(120)} = 1,905$ $p>05$]. Tabloda ki verilere göre, kendisine ait bilgisayarı olmayanların puanlarının ortalaması $\bar{X} = 68,38$ kendisine ait bilgisayarı olanların puanlarının ortalaması $\bar{X} = 73,61$ olarak bulunmuştur. Bu veriler sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerine ait bilgisayarlarının olma durumuna göre dijital vatandaşlıklarında anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir. Ancak kendisine ait bilgisayarı olan öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puan ortalamaları daha yüksektir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

1. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları arasındaki ilişki nasıldır?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ve dijital vatandaşlıkları arasında negatif yönlü güçlü bir ilişki vardır.

Tartışma: Teknoloji okuryazarlığı, bireylerin teknolojiyi anlama, kullanma ve eleştirel bir şekilde değerlendirme yeteneklerini içeren geniş bir beceri setidir. Diğer yandan, dijital vatandaşlık, bireylerin dijital ortamda etik, güvenli ve sorumlu bir şekilde hareket etmelerini amaçlayan bir kavramdır. Bu iki beceri seti, farklı yönleri ve odakları içermektedir. Bu çalışma sonuçları, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ile dijital vatandaşlıkları arasında negatif yönlü güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, çeşitli faktörlerin bir araya gelmesi sonucu ortaya çıkabilir ve eğitim alanında çeşitli önlemlerin alınmasını gerektirebilir. Bu negatif ilişkinin birinci sebeplerinden biri, teknoloji okuryazarlığına dair yetkinliklerin arttıkça, öğrencilerin dijital vatandaşlık konusundaki bilinç ve sorumluluklarının azaldığı düşünülebilir. Öğretmen adayları, teknolojik becerilerini geliştirirken, dijital dünyanın etik ve sosyal normlarına yönelik dikkatlerini kaybetmiş olabilirler. Bu durum, çevrimiçi etik davranışlar konusundaki eksikliklere neden olarak olumsuz bir ilişki ortaya çıkarabilir. Ayrıca, çevrimiçi platformlardaki güvenlik endişeleri de bu negatif ilişkiyi güçlendirebilir. Öğretmen adayları, teknoloji kullanımının artmasıyla birlikte, çevrimiçi platformlardaki riskleri daha fazla göz önünde bulundurabilirler. Bu durum, öğrencilere dijital güvenlik konularında yeterli rehberlik sağlama konusunda öğretmen adaylarını çekimser hale getirebilir. Ayrıca, dijital vatandaşlık konusundaki eğitim eksiklikleri de negatif bir ilişkiye katkıda bulunabilir. Eğitim programları, genellikle teknik becerilere odaklanırken, dijital etik ve sosyal sorumluluk konularına yeterince vurgu yapmayabilir. Bu durum, öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmelerini zorlaştırabilir. Ancak, bu negatif ilişki üzerindeki etkilerin azaltılması mümkündür. Eğitim programları, öğretmen adaylarını teknoloji kullanımı ile birlikte dijital etik ve sorumluluk konularında daha bilinçli hale getirecek

şekilde revize edilebilir. Ayrıca, öğretmen yetiştirme süreçlerinde çevrimiçi etik eğitimine daha fazla vurgu yapılması, öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık becerilerini güçlendirebilir. Sonuç olarak, bu negatif ilişki, eğitim sistemi ve öğretmen yetiştirme programlarının daha kapsamlı ve dengeli bir yaklaşım benimsemesiyle olumlu bir yöne çevrilebilir. Bu çabalar, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıklarını ve dijital vatandaşlıklarını artırarak, öğrencilere daha etkili bir rehberlik sunmalarını sağlayabilir. Kirschner ve De Bruyckere (2017) yapmış olduğu çalışmada, dijital vatandaşlık kavramı çerçevesinde, öğrencilerin teknoloji kullanımı hakkındaki bazı yanlış varsayımların incelemeyi amaçlanmıştır. Araştırmacılar, dijital yurttaşlığın, öğrencilere teknolojinin kullanımı hakkında bilinçli ve sorumlu davranmaları konusunda rehberlik ettiğini ve öğrencilerin teknoloji kullanımının iş ve eğitim performanslarını etkileyebileceği konusunda uyarıda bulunmuştur. Dolayısıyla her iki kavramın birbirine olan faydası ortaya konulmuştur. Foulger, vd. (2017) öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerileri arasında bir ilişki olmadığını ve birbirinden bağımsız iki faktör olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde Brennen, Kreiss ve Nielsen (2018) yapmış olduğu çalışmada dijital vatandaşlık ve teknoloji okuryazarlığı arasındaki ilişkinin belirsiz olduğunu sonucunu bulmuşlardır. Yine Ersoy ve Avcı (2017) yapmış olduğu çalışmada öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlık düzeyleri ile dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonuçları, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlık düzeylerinin yüksek olmasının, dijital vatandaşlık becerilerinin geliştirilmesine katkı sağladığını göstermektedir. Ersoy ve Avcı'nın bulmuş olduğu sonuçlar bu çalışmada elde edilen bulgularla ters orantılıdır. Bunun sebebi de çalışmalarda yer alan örneklemelerin farklı olması olabilir.

2. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre teknoloji okuryazarlığında anlamlı bir fark vardır. Bu farklılık kadın öğretmen adaylarının lehinedir.

Tartışma: Bu çalışmanın temel bulgusu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen verilere göre, kadın öğretmen adayları lehine olan bu fark, eğitim sistemimizde cinsiyet temelli eşitsizliklere dair önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir. Kadın öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı konusundaki bu üstünlüğü etkileyen birçok faktör olabilir. Örneğin, kadınlar daha fazla işbirliği ve iletişim yeteneklerine sahip olabilirler, bu da onları dijital araçları daha etkili bir şekilde kullanmaya yönlendirebilir. Ayrıca, eğitim sürecinde kadın öğrencilere daha fazla vurgu yapılması ve onlara daha fazla destek sağlanması, kadın öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığındaki bu üstünlüğü açıklamak için önemli bir faktör olabilir. Bu sonuçlar, eğitim programlarının cinsiyet eşitliğine daha fazla odaklanması gerektiğini düşündürmektedir. Eğitimde dijital becerilere eşit erişim ve fırsatların sağlanması, cinsiyet temelli farklılıkları azaltabilir ve daha adil bir öğrenme ortamı oluşturabilir. Ayrıca, bu bulguların diğer disiplinlerdeki öğretmen adayları üzerinde de genelleştirilebilir olup olmadığını değerlendirmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Bu çalışma, cinsiyet temelli eşitsizliklere dikkat çekerek, eğitimde teknoloji okuryazarlığını geliştirmek için politika ve program geliştirme çabalarına katkıda bulunabilir. Gelecekteki araştırmalar, cinsiyet farklılıklarının dijital beceriler üzerindeki etkilerini daha derinlemesine anlamak ve bu alandaki eşitsizlikleri azaltmak adına daha etkili stratejiler geliştirmek için önemli olacaktır. Duruk (2012)'nin yapmış olduğu çalışmada ise cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin teknoloji okuryazarlıklarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Yine Ayvacı vd. (2019) tarafından yapılmış olan çalışmada da öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre teknoloji okuryazarlıklarından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Polat (2018) tarafından yapılmış olan çalışmada da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre teknoloji okuryazarlıkları arasında anlamlı bir fark yoktur.

3. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf değişkenine göre teknoloji okuryazarlığında anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma: Bu çalışmanın temel bulgusu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ile öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu sonuç, öğrenim düzeyinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı üzerinde belirleyici bir faktör olmadığını düşündürmektedir. Bu durumu anlamak için öncelikle, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının farklı sınıf düzeylerindeki eğitim programlarının içeriğini ve yapısını değerlendirmek önemlidir. Eğer farklı sınıf düzeylerindeki programlar arasında belirgin farklar varsa, bu durum öğrencilerin teknoloji okuryazarlığına ulaşmada etkileyici olabilir. Ancak, elde edilen veriler bu tür bir farklılığın varlığını göstermemektedir. Öğrencilerin sınıf düzeyleriyle ilgili olarak, belki de sosyal bilgiler öğretmen adayları, öğrenim düzeyine bağlı olarak benzer eğitim altyapısına ve teknoloji kaynaklarına erişim sağlayabilmektedirler. Bu durum, farklı sınıf düzeylerindeki öğrenciler arasındaki teknoloji okuryazarlığındaki homojenliği destekleyebilir. Bu sonuçlar, eğitim programlarının, öğrencilerin teknoloji okuryazarlığı becerilerini geliştirmek için sınıf düzeyine daha fazla odaklanması gerektiğini düşündürmemektedir. Bununla birlikte, bu bulguların daha geniş bir öğretmen adayı popülasyonu üzerinde de geçerli olup olmadığını değerlendirmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Sonuç olarak, bu çalışmanın sınıf düzeyi değişkeni ile teknoloji okuryazarlığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmaması, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitim düzeyine bağlı olarak benzer düzeyde teknoloji okuryazarlığına sahip olduğu varsayımını desteklemektedir. Gelecekteki araştırmalarda, bu konudaki bulguların daha derinlemesine incelenmesi ve belirli eğitim programlarının etkilerini değerlendirmek, bu alandaki anlayışımızı daha da artırabilir. Polat (2018) tarafından yapılmış olan çalışmada ise 1. ve 3. sınıf öğrencileri arasında 3. sınıf öğrencilerinin lehine anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Her iki çalışma arasındaki farklı sonuçların sebebi örneklem grubundan kaynaklı olabilir.

4. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim durumlarına göre teknoloji okuryazarlığında anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma: Bu araştırmanın temel bulgusu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ile anne eğitim durumları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Bu sonuç, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim düzeyiyle ilişkilendirilen bir eğilim göstermemesini yansıtabilir. Anne eğitim durumu, genellikle bir bireyin eğitim düzeyi ve dolayısıyla bilgi birikimi ile ilişkilendirilir. Ancak, elde edilen verilere dayanarak, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim durumları ile teknoloji okuryazarlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu durum, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığının, bireyin aile eğitim düzeyiyle belirlenmediğini göstermektedir. Bu sonuçlar, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı becerilerinin, eğitim sistemimizdeki farklı sosyoekonomik gruplara mensup bireyler arasında benzer düzeyde olduğunu düşündürebilir. Ancak, bu durumun arkasında yatan nedenleri anlamak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Belki de, eğitim programları veya kaynaklara erişim, öğrencilerin teknoloji okuryazarlığı üzerinde anne eğitim durumlarından bağımsız olarak etkili olan faktörlerdir. Bu durum, eğitim politikalarının ve programlarının, öğrencilerin sosyal ve ekonomik arka planlarına bağlı olarak eşit fırsatlar sunma konusundaki etkisini vurgulayabilir. Sonuç olarak, bu çalışma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim durumları ile teknoloji okuryazarlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını ortaya koymaktadır. Ancak, bu konudaki bulguların daha fazla anlaşılması ve genelleştirilebilmesi için daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, gelecekteki çalışmalar, öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığını etkileyen faktörleri daha iyi anlamamıza ve eğitim politikalarını bu doğrultuda şekillendirmemize yardımcı olabilir. Ayvacı vd. (2019) tarafından yapılmış olan çalışmada da öğretmen adaylarının anne eğitim durumlarına göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıklarında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Yine Polat (2018) tarafından yapılmış olan çalışmada da anne eğitim durumuna göre sosyal

bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıklarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu çalışmadan elde edilen bulgularla doğru orantılıdır.

5. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim durumlarına göre teknoloji okuryazarlığında anlamlı bir fark vardır. Bu farklılık ilkököl ve ortaokul mezunu babalardan ortaokul mezunu olanların lehine, yine ilkököl ve lisans mezunu olan babalardan ise lisans mezunu olanların lehinedir.

Tartışma: Bu çalışmanın ana sonucu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ile baba eğitim durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Veriler, baba eğitim düzeyinin öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu öne sürmektedir. İlk dikkati çeken nokta, ilkököl ve ortaokul mezunu babalardan olan öğretmen adaylarının, ortaokul mezunu babalardan olan meslektaşlarına göre daha yüksek teknoloji okuryazarlığı puanlarına sahip olduğudur. Bu durum, daha düşük eğitim düzeyine sahip baba grubunun çocuklarının teknoloji okuryazarlığı konusunda daha başarılı olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, düşük eğitim düzeyine sahip ailelerden gelen öğrencilere yönelik destek ve kaynaklara odaklanmanın önemini vurgulayabilir. Diğer yandan, ilkököl ve lisans mezunu babalardan olan öğretmen adayları ile ilgili sonuçlar, lisans mezunu babalardan olan meslektaşlarının lehine çıkmıştır. Bu durum, yüksek eğitim düzeyine sahip baba grubundan gelen öğrencilerin teknoloji okuryazarlığı konusunda avantajlı olduğunu göstermektedir. Bu avantaj, muhtemelen daha yüksek eğitim düzeyine sahip ailelerin çocuklarına daha fazla kaynak ve destek sunmalarıyla ilişkilidir. Bu sonuçlar, eğitim politikalarının, özellikle de düşük eğitim düzeyine sahip ailelerden gelen öğrencilere yönelik destek programlarının daha etkin bir şekilde tasarlanması gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, baba eğitim düzeyi ile ilişkili bu farklılıkları anlamak ve ele almak, eğitim sistemindeki eşitsizlikleri azaltmaya yönelik adımların atılmasını sağlayabilir. Sonuç olarak, bu çalışma, sosyal bilgiler

öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları ile baba eğitim düzeyi arasında belirgin bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Bunun yanında Ayvacı vd. (2019) tarafından yapılmış olan çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim durumlarına göre teknoloji okuryazarlıklarında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Yine Polat (2018) tarafından yapılmış olan çalışmada da baba eğitim durumuna göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıklarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu sonuçlar, çalışmada elde edilen bulgularla ters orantılıdır. Bu farklılığın sebebi örneklem farklılığı olabilir.

6. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, günlük sosyal medyada geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medyada geçirdikleri zamana göre teknoloji okuryazarlığında anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma: Elde edilen veriler, sosyal medya kullanım süresi ile teknoloji okuryazarlığı arasındaki bu ilişkinin güçsüz olduğunu göstermektedir. Bu durum, öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım alışkanlıklarının, teknoloji okuryazarlıklarını etkilemede belirleyici bir faktör olmadığını düşündürebilir. Bu sonuçlar, sosyal medyanın kendisinin teknoloji okuryazarlığı üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığını gösterirken, öğretmen adaylarının dijital beceri geliştirmeleri için daha etkili yolların keşfedilmesi gerektiğini düşündürebilir. Öğretmen adaylarına dijital beceri kazandırmak için belki de eğitim programlarında özel içeriklere veya interaktif öğrenme materyallerine daha fazla odaklanması gerekebilir. Ancak, bu sonuçların genellenebilirliği konusunda dikkatli olunmalıdır, çünkü sosyal medya kullanımı bireyden bireye değişkenlik gösterir ve bu durum öğrencilerin dijital beceri geliştirme süreçlerini etkileyebilir. Sonuç olarak, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günlük sosyal medya kullanım süreleri ile teknoloji okuryazarlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu durum, dijital beceri geliştirme stratejilerinin ve eğitim programlarının, öğrencilere sosyal medya kullanımı üzerinden değil, daha geniş bir teknoloji okuryazarlığı bağlamında odaklanması gerektiğini düşündürebilir. Polat (2018) tarafından yapılmış olan çalışmada ise

sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medya hesaplarının olma durumuna göre teknoloji okuryazarlıklarında anlamlı bir farklılık yoktur. Dolayısıyla bu sonuç da çalışmada elde edilen bulgular ile doğru orantılıdır.

7. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, haftalık bilgisayar başında geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının haftalık bilgisayar başında geçirdikleri zamana göre teknoloji okuryazarlığında anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma: Elde edilen verilere göre, haftalık daha fazla bilgisayar kullanım süresine sahip olan öğretmen adayları ile daha az bilgisayar kullanım süresine sahip olanlar arasında teknoloji okuryazarlığı açısından anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu durum, öğretmen adaylarının teknoloji becerilerinin, haftalık bilgisayar kullanım süresi ile doğrudan bağlantılı olmadığını düşündürülebilir. Bu sonuçlar, teknoloji okuryazarlığını artırmak için kullanılan stratejilerin, sadece bilgisayar başında geçirilen süreye değil, daha geniş bir dijital beceri yelpazesine odaklanması gerektiğini göstermektedir. Belki de, öğrencilere çeşitli dijital araçları etkili bir şekilde kullanma yeteneklerini geliştirmeleri için rehberlik eden ve sağlayan stratejiler daha etkili olabilir. Ayrıca, bu bulgu, teknoloji okuryazarlığına etki eden faktörlerin çok çeşitli olduğunu ve sadece bilgisayar başında geçirilen süreyle açıklanamayabileceğini düşündürmektedir. Öğrencilerin dijital becerilerini etkileyen diğer faktörler, öğrenim kaynaklarına erişim, eğitim seviyeleri ve öğrenci-öğretmen etkileşimleri gibi unsurları içerebilir. Sonuç olarak, bu çalışma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının haftalık bilgisayar kullanım süreleri ile teknoloji okuryazarlıkları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermektedir. Bu durum, eğitim stratejilerinin ve programlarının, öğrencilere daha geniş bir dijital beceri setini kazandırmaya yönelik olarak şekillendirilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Polat (2018) tarafından yapılmış olan çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günlük internet başında geçirdikleri vakitlere göre teknoloji okuryazarlıkları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu çalışmada elde edilen sonuçlarla doğru orantılıdır. Ancak Ayvacı vd. (2019) tarafından yapılmış olan çalışmada ise sosyal bilgiler öğretmen

adaylarının bilgisayar başında geçirdikleri süre ile teknoloji okuryazarlıkları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu bulgu da bu çalışmada yer alan bulgularla ters orantılıdır.

8. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlıkları toplam puanı, öğretmen adaylarının kendilerine ait bir bilgisayarın olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerine ait bilgisayarın olma durumuna göre teknoloji okuryazarlığında anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma: Öğretmen adaylarının kendi bilgisayarlarına sahip olma durumu ile teknoloji okuryazarlıkları arasındaki bu bağlantının zayıf olması, öğrencilere dijital beceri kazandırmak için uygulanan stratejilerin, bireyin kişisel bilgisayar sahipliğiyle doğrudan ilişkilendirilemeyeceğini düşündürmektedir. Bu durum, eğitim programlarının, öğrencilere bilgisayar kullanımını öğretmek yerine, daha geniş bir dijital beceri setini geliştirmeye odaklanması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, bu sonuçlar, öğrencilere dijital beceri kazandırmak için altyapısal eşitsizliklere odaklanmanın önemini vurgulamaktadır. Öğrencilere eşit şekilde dijital beceri kazandırmak amacıyla, bilgisayar sahipliği konusundaki farklılıkların azaltılması ve erişim sağlanması önemli bir adımdır. Eğitim politikalarının, öğrencilere dijital beceri kazandırmak için altyapısal eşitsizliklere odaklanması, bu alanda daha etkili stratejilerin geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Sonuç olarak, bu çalışma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendi bilgisayarlarına sahip olma durumunun, teknoloji okuryazarlıkları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını ortaya koymaktadır.

9. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre dijital vatandaşlıklarında anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma: Elde edilen verilere göre, kadın ve erkek öğretmen adayları arasında dijital vatandaşlık becerileri açısından anlamlı bir ayrım bulunmamaktadır. Bu durum, dijital vatandaşlık becerilerinin, cinsiyet temelinde belirlenmediğini ve her iki cinsiyetten öğretmen adaylarının benzer düzeyde dijital vatandaşlık

becerisine sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, eğitim politikalarının ve programlarının, dijital vatandaşlık becerilerini cinsiyet eşitsizliği gözetmeksizin geliştirmeye odaklanması gerektiğini vurgulamaktadır. Eğitim kurumları, öğrencilere dijital vatandaşlık konusunda eşit fırsatlar sunmalı ve cinsiyet temelinde ayırım yapmamalıdır. Ancak, bu sonuçların genellenebilirliği konusunda dikkatli olunmalıdır, çünkü bireyler arasındaki dijital vatandaşlık becerileri çeşitli faktörlere bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Bu faktörler arasında eğitim düzeyi, sosyoekonomik durum ve bireyin dijital teknolojiye erişimi gibi unsurlar yer almaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini göstermektedir. Bu durum, eğitimde cinsiyet eşitliği ve dijital vatandaşlık konularında daha fazla araştırma ve stratejik planlamaya ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Çakmak ve Aslan (2018) yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre dijital vatandaşlıkları arasında anlamlı bir fark bulmamıştır. Yine Çolak ve Öztürk (2022) yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre teknoloji okuryazarlıklarında anlamlı bir farklılık bulmamışlardır. Bu sonuçlar da çalışmada elde edilen sonuçla doğru orantılıdır.

10. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, öğrenim gördükleri sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre dijital vatandaşlıklarında anlamlı bir fark vardır. Bu farklılık 1. ve 2. sınıf arasında 2. sınıf lehine, yine 1. ve 3. sınıf arasında 3. sınıf lehinedir.

Tartışma: İlk dikkati çeken nokta, 1. sınıf ve 2. sınıf arasındaki farklılıktır. Bu durum, 2. sınıf öğrencilerinin dijital vatandaşlık becerileri açısından 1. sınıf öğrencilerine göre avantajlı olduğunu göstermektedir. Bu farklılık, öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerini geliştirme süreçlerinin sınıf seviyesine göre değişkenlik gösterebileceğini düşündürmektedir. 2. sınıf öğrencilerinin, dijital becerilerini daha etkili bir şekilde geliştirmiş olabilecekleri faktörler üzerinde daha fazla odaklanması gerekebilir. Diğer bir dikkat çekici nokta ise, 1. sınıf

ve 3. sınıf arasındaki farklılıktır. Bu durumda da 3. sınıf öğrencilerinin dijital vatandaşlık becerileri açısından 1. sınıf öğrencilerine göre avantajlı olduğu gözlemlenmektedir. Bu farklılık, öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerini sınıf seviyeleri ilerledikçe daha fazla geliştirdiklerini düşündürebilir. Belki de 3. sınıf seviyesindeki öğrencilerin, daha karmaşık dijital görevleri yerine getirme yeteneklerini geliştirmiş olmaları bu farklılığın temelini oluşturabilir. Bu sonuçlar, dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmek için eğitim stratejilerinin, öğrencilerin sınıf seviyelerine göre özelleştirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, daha düşük sınıf seviyelerindeki öğrencilere dijital vatandaşlık becerilerini güçlendirmek için özel destek programlarının uygulanması, bu alandaki eşitsizlikleri azaltabilir. Sonuç olarak, bu çalışma, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık puanlarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, eğitimeilerin dijital vatandaşlık becerilerini sınıf seviyesine göre özelleştirilmiş bir şekilde ele almasının önemini vurgulamaktadır. Çolak ve Öztürk (2022) yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre dijital vatandaşlıkları arasında 2. ve 1. sınıf, yine 2. ve 4. sınıflar arasında 2. sınıfların lehine anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Bu sonuç yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlarla kısmen örtüşmektedir. Ancak Çakmak ve Aslan (2018) yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre dijital vatandaşlıklarında anlamlı bir fark bulmamıştır. Bu sonuç çalışmada elde edilen sonuçta ters orantılıdır. İki sonuç arasındaki farklılık örneklem gruplarının farklı olmasından kaynaklı olabilir.

11. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anne eğitim durumlarına göre dijital vatandaşlıklarında anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma: Bu bulgu, öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerinin, annelerinin eğitim düzeyiyle doğrudan bağlantılı olmadığını düşündürmektedir. Yani, öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmede annelerinin eğitim

düzeyinin belirleyici bir faktör olmadığı anlamına gelmektedir. Bu durum, dijital vatandaşlık eğitimi programlarının, öğrencilere eşit fırsatlar sunma amacıyla farklı sosyoekonomik arka planlardan gelen öğrencilere yönelik olası eşitsizlikleri azaltmaya yönelik olumlu bir adım olarak değerlendirilebilir. Ancak, bu sonuçların genellenebilirliği konusunda dikkatli olunmalıdır. Çünkü aile eğitim düzeyleri arasındaki farklılıkların, öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerini etkilemede karmaşık etkileşimlere neden olabileceği göz ardı edilmemelidir. Bununla birlikte, bu çalışma, annelerin eğitim düzeyi ile dijital vatandaşlık becerileri arasındaki doğrudan bir ilişki olmadığını göstermesi bakımından önemli bir bulgu sunmaktadır. Dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmek için eğitim stratejileri belirlenirken, öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyi dikkate alınmalıdır. Ancak, aile eğitim düzeyi tek başına belirleyici bir faktör değildir. Eğitimciler ve politika yapıcılar, dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmeye yönelik stratejilerini belirlerken, sosyal, ekonomik ve kültürel faktörleri de dikkate almalıdır.

12. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının baba eğitim durumlarına göre dijital vatandaşlıklarında anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma: Bu bulgu, öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerinin, babalarının eğitim düzeyiyle doğrudan bağlantılı olmadığını düşündürmektedir. Yani, öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmede babalarının eğitim düzeyinin belirleyici bir faktör olmadığı anlamına gelmektedir. Bu durum, dijital vatandaşlık eğitimi programlarının, öğrencilere eşit fırsatlar sunma amacıyla farklı sosyoekonomik arka planlardan gelen öğrencilere yönelik olası eşitsizlikleri azaltmaya yönelik olumlu bir adım olarak değerlendirilebilir. Ancak, bu sonuçların genellenebilirliği konusunda dikkatli olunmalıdır. Çünkü aile eğitim düzeyleri arasındaki farklılıkların, öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerini etkilemede karmaşık etkileşimlere neden olabileceği göz ardı edilmemelidir. Bununla birlikte, bu çalışma, babaların eğitim düzeyi ile dijital vatandaşlık becerileri arasındaki doğrudan bir ilişki olmadığını göstermesi

bakımından önemli bir bulgu sunmaktadır. Dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmek için eğitim stratejileri belirlenirken, öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyi dikkate alınmalıdır. Ancak, aile eğitim düzeyi tek başına belirleyici bir faktör değildir. Eğitimciler ve politika yapıcılar, dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmeye yönelik stratejilerini belirlerken, sosyal, ekonomik ve kültürel faktörleri de dikkate almalıdır.

13. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, günlük sosyal medyada geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günlük sosyal medyada geçirdikleri zamana göre dijital vatandaşlıklarında anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma: Elde edilen bulgular, günlük sosyal medya kullanım süreleri ile dijital vatandaşlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermektedir. Bu durum, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmede, günlük sosyal medya kullanım sürelerinin tek başına belirleyici bir faktör olmadığını düşündürmektedir. Dijital vatandaşlık, sadece teknik becerilerle değil, aynı zamanda etik değerler, medya okuryazarlığı ve çevrimiçi davranışlar gibi bir dizi beceriyi içeren geniş kapsamlı bir konsepttir. Bu nedenle, günlük sosyal medya kullanım süreleri ile dijital vatandaşlık becerileri arasındaki ilişki karmaşık olabilir ve sadece kullanım süreleri üzerinden genel bir değerlendirme yapmak bu kompleks ilişkiyi yeterince açıklayamayabilir. Ayrıca, dijital vatandaşlık becerileri, sosyal medya kullanım sürelerinden ziyade, öğrencilere dijital medya üzerinde bilinçli, etik ve güvenli bir şekilde nasıl hareket edileceği konularında verilen eğitimle de şekillenebilir. Bu nedenle, eğitim stratejileri oluşturulurken, dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmeye yönelik içeriğin, öğrencilere sosyal medya etkileşimlerinde daha sağlıklı ve bilinçli davranma yeteneği kazandırmaya odaklanması gerekebilir. Çakmak ve Aslan (2018) yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının internette kalma süreleri ile dijital vatandaşlıkları arasında anlamlı bir fark bulmuşlardır. Bu farklılık internette kalma süresi yüksek olan öğretmen adaylarının lehinedir. Bu sonuç çalışmada elde edilen sonuçla ters orantılıdır.

14. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, haftalık bilgisayar başında geçirdikleri zamana göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının haftalık bilgisayar başında geçirdikleri zamana göre dijital vatandaşlıklarında anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma: Elde edilen verilere göre, haftalık bilgisayar başında geçirilen süreler ile dijital vatandaşlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu durum, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmede, bilgisayar başında geçirilen sürelerin tek başına belirleyici bir faktör olmadığını düşündürmektedir. Dijital vatandaşlık becerileri, yalnızca teknolojik bilgi ve becerileri değil, aynı zamanda etik değerler, medya okuryazarlığı ve çevrimiçi davranışlar gibi geniş bir yelpazeyi içermektedir. Bu nedenle, sadece bilgisayar başında geçirilen süreleri ele almak, dijital vatandaşlık becerilerini tam anlamıyla değerlendirmeyebilir. Dijital vatandaşlık becerileri, öğrencilere dijital medyada nasıl etik ve güvenli bir şekilde hareket edileceğini öğretmeyi amaçlar. Bu nedenle, eğitim stratejileri belirlenirken, öğrencilere dijital medyada bilinçli ve etik davranma becerilerini kazandırmaya odaklanan içeriklerin dahil edilmesi gerekebilir. Bununla birlikte, dijital vatandaşlık becerileri üzerinde etkisi olabilecek başka faktörler de bulunabilir. Öğrencilerin dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmelerinde etkili olan faktörlerin daha detaylı bir şekilde incelenmesi, eğitim stratejilerinin daha etkili bir şekilde tasarlanmasına yardımcı olabilir. Aslan (2016) yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının internette kalma süresine göre dijital vatandaşlık düzeylerinde anlamlı bir fark bulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının internette kalma süresi arttıkça dijital vatandaşlık düzeyleri de artmaktadır.

15. Alt Problem: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık toplam puanı, öğretmen adaylarının kendilerine ait bir bilgisayarın olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sonuç: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kendilerine ait bilgisayarının olma durumuna göre dijital vatandaşlıklarında anlamlı bir fark yoktur.

Tartışma: Bu sonuç, bireylerin dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmede kişisel bilgisayar sahipliğinin tek başına yeterli olmadığını düşündürmektedir. Dijital vatandaşlık, yalnızca teknik becerilerle değil, aynı zamanda etik değerler, medya okuryazarlığı ve çevrimiçi davranışlar gibi geniş bir kapsamı içeren bir konsepttir. Bu nedenle, kişisel bilgisayar sahipliği, bu geniş kapsamlı beceri setini otomatik olarak geliştirmek anlamına gelmemektedir. Dijital vatandaşlık becerileri, bireylerin dijital ortamda etik, güvenli ve sorumlu bir şekilde hareket etmelerini sağlamayı amaçlar. Bu beceriler, bireylere çevrimiçi etkileşimlerinde bilinçli ve etik davranma yeteneği kazandırmayı hedefler. Bu noktada, kişisel bilgisayar sahipliği, bireyin bu becerilere sahip olup olmasını belirleyen tek faktör değildir. Dijital vatandaşlık becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim stratejileri belirlenirken, bireylerin kişisel bilgisayar sahipliği yanında, etik değerler, medya okuryazarlığı ve çevrimiçi davranışlar gibi diğer önemli unsurların da dikkate alınması gerekmektedir. Eğitimciler, öğrencilere dijital ortamda sorumlu ve etik bir şekilde nasıl hareket edeceklerini öğretmeye odaklanmalıdır. Aslan (2016) yapmış olduğu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilgisayara sahip olma durumlarına göre dijital vatandaşlık düzeylerinde anlamlı bir fark bulmuştur. Bilgisayara sahip olan öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

ÖNERİLER

- Eğitim programları, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık becerilerini entegre bir şekilde geliştirebilmelerini sağlayacak modüller içermelidir. Böylece öğretmen adayları, teknolojiyi sadece araç olarak değil, aynı zamanda etik ve sorumlu bir şekilde kullanabilme yeteneklerini güçlendirebilirler.

KAYNAKÇA

- Akkoyunlu, B., ve Soylu, M. Y. (2016). A Study on Preservice Teachers' Technological Pedagogical Content Knowledge and Their Perceptions of Digital Citizenship. *Journal of Education and Training Studies*, 4(7), 65-72.
- Aslan, S. (2016). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi (Fırat, Dicle, Siirt, Adıyaman Üniversiteleri örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, E., ve Baki, A. (2019). Investigating the Relationship between Digital Citizenship and Digital Literacy Levels of Turkish Teacher Candidates. *Journal of Education and Learning*, 8(5), 90-99.
- Ayvacı, H. Ş., Kılıç, B. Z., ve Sağlam, M. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji kullanımına yönelik görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 169-183.
- Ayvacı, H. Ş., Bülbül, S., ve Ünsal, H. (2019). Farklı programlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlık seviyelerinin çeşitli değişkenler çerçevesinde karşılaştırılması. *Fen Matematik Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 2(1), 1-16.
- Bağcı Kılıç, G. (2017). Sosyal bilgiler öğretiminde eleştirel düşünme. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 745-758.
- Barnes, S. B., Marateo, R. C., ve Ferris, S. P. (2012). *Teaching and learning with the net generation*. Springer Science ve Business Media.
- Bauböck, R. (2005). Expansive citizenship: Voting beyond territory and membership. *PS: Political Science ve Politics*, 38(4), 683-687.
- Bloemraad, I., Korteweg, A., ve Yurdakul, G. (2008). Citizenship and immigration: Multiculturalism, assimilation, and challenges to the nation-state. *Annual Review of Sociology*, 34, 153-179.

- Brennen, J. S., Kreiss, D., ve Nielsen, R. K. (2018). Digital Citizenship: Theory and policy. National Bureau of Economic Research.
- Brubaker, R. (1992). *Citizenship and Nationhood in France and Germany*. Harvard University Press.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chang, C.C., Chen, C.H., ve Hsu, C.Y. (2020). The relationship between information technology literacy and organizational performance: The mediating effect of organizational agility. *Telematics and Informatics*, 48, 101375.
- Chen, W., ve Bryer, T. (2012). Investigating instructional strategies for using social media in formal and informal learning. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 13(1), 87-104.
- Chen, Y., ve Bryer, J. R. (2012). Investigating the factors influencing preservice teachers' intentions to integrate technology: A TPB perspective. *Journal of Educational Computing Research*, 46(4), 349-365.
- Çakmak, Z. ve Aslan S. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık davranışlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences*, 8(1), 72-99.
- Çetinkaya, L. Y., ve Köse, F. (2019). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık bilgi ve becerileri ile dijital okuryazarlık eğitimine ilişkin görüşleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 1-16.
- Çolak, A. ve Öztürk, T. (2022). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 6(2), 367-394.
- Delli Carpini, M. X. (2015). Citizenship and the digital revolution. In R. A. Dello Buono, C. E. Henry, ve T. A. Teran (Eds.), *The good citizen: Historical conceptions* (pp. 321-336). Peter Lang
- Demir, E., ve Şimşek, A. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji okuryazarlığına yönelik görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 12(10), 295-310.

- Dervin, F., ve Nilan, M. (2019). *Information needs and uses*. In The SAGE handbook of information science (pp. 238-252). Sage Publications.
- Duruk, Ü. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin fen ve teknoloji okuryazarlığı seviyesinin belirlenmesi* (Master's thesis, Kocaeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Erdem, C., ve Koçyigit, M. (2019). Exploring undergraduates' digital citizenship levels: Adaptation of the Digital Citizenship Scale to Turkish. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 7(3), 22-38.
- Ernest, J., ve Pomerantz, J. (2021). *Digital literacy*. In The SAGE encyclopedia of communication research methods (pp. 388-390). Sage Publications.
- Faist, T. (2013). *The volume and dynamics of international migration and transnational social spaces*. Oxford University Press.
- Foulger, T. S., Graziano, K. J., Schmidt-Crawford, D. A., ve Slykhuis, D. A. (2017). Preparing teacher candidates for the ISTE Standards for Educators: Implications and recommendations. *Journal of Research on Technology in Education*, 49(1-2), 1-16.
- Frailon, J., Ainley, J., Schulz, W., Friedman, T., ve Gebhardt, E. (2019). *Preparing for life in a digital world*. Springer.
- Fraenkel, J. ve Wallen, N. (2006). *How to Design and Evaluate Research in Education*. 6th edition. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Glick Schiller, N., ve Fouron, G. E. (1999). Terrains of blood and nation: Haitian transnational social fields. *Ethnic and Racial Studies*, 22(2), 340-366.
- Göktaş, Y., Yıldırım, S., ve Yıldırım, Z. (2016). Investigation of the relationship between preservice teachers' digital citizenship levels and their self-efficacy perceptions towards digital technology. *Journal of Education and Training Studies*, 4(11), 139-148.
- Henderson, M., Yeow, J., ve Goh, E. (2018). Teachers' and students' perceptions of digital citizenship and online safety in Singapore: A national survey. *Educational Media International*, 55(4), 307-320.

- Hocağlu, N. ve Akkaş Baysal, E. (2019). Nicel Araştırma Modelleri-Desenleri. Editör: Gürbüz Ocak. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Hobbs, R. (2010). *Digital and media literacy: A plan of action*. The Aspen Institute.
- Joppke, C. (2010). *Citizenship and immigration*. Cambridge: Polity Press.
- Kahne, J., ve Westheimer, J. (2016). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, 53(1), 6-34.
- Karataş, İ., ve Başar, H. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ve dijital okuryazarlık eğitimine ilişkin ihtiyaçları. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 13-24.
- Kılıç, A., ve Sarıtaş, S. (2018). Öğretmen Adaylarının Teknoloji Okuryazarlığı ve Dijital Vatandaşlık Düzeyleri İle İlgili Algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 315-330.
- Kırkıç, E. (2018). Sosyal bilgiler öğretiminde okuryazarlık becerileri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(3), 997-1016.
- Krutka, D. G., ve Carpenter, J. P. (2016). Participatory citizenship through social media. *Social Education*, 80(3), 147–152.
- Krutka, D. G., Bergman, D. J., Flores, R., Mason, K., ve Jack, A. (2014). Promoting historical thinking and media literacy skills through analyzing digital primary sources. *Social Education*, 78(6), 301-304.
- Kutluca, T. (2020). Sosyal bilgiler öğretiminde dijital okuryazarlık. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 198-219.
- Kymlicka, W. (1995). *Multicultural citizenship: A liberal theory of minority rights*. Oxford University Press.
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., ve Ólafsson, K. (2011). *Risks and safety on the internet: The perspective of European children*. Full findings. London, UK: EU Kids Online.

- Mallmann, G., ve Marchiori, M. (2018). The importance of technology literacy for competitiveness in companies. *Brazilian Journal of Operations ve Production Management*, 15(2), 264-273.
- Mouffe, C. (1992). Citizenship and political identity. In M. Featherstone (Ed.), *Global culture: Nationalism, globalization, and modernity* (pp. 311-324). London: Sage.
- National Council for the Social Studies (NCSS). (2010). The college, career, and civic life (C3) framework for social studies state standards: Guidance for enhancing the rigor of K-12 civics, economics, geography, and history. <https://www.socialstudies.org/C3>
- Nicolae, C., ve Tomozei, C. (2020). The importance of digital literacy in education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 220, 338-343.
- OECD. (2021). *PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do*. OECD Publishing.
- Ohler, J. B. (2010). *Digital community, digital citizen*. Corwin Press.
- Pateman, C. (1970). *Participation and democratic theory*. Cambridge University Press.
- Polat, S. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Akademik Çalışmalar*, 10.
- Ribble, M., Bailey, G. D., ve Ross, T. W. (2004). Digital citizenship: addressing appropriate technology behavior. *Learning ve Leading with Technology*, 32(1), 6-10.
- Ribble, M. (2007). Digital citizenship in schools. Eugene, OR: *International Society for Technology in Education*.
- Schneider, J. (2011). The contested politics of citizenship. *Citizenship Studies*, 15(1), 1-16.
- Som Vural, S. ve Kurt, A. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Bakış Açısıyla Dijital Vatandaşlık Göstergelerinin İncelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 8(1), 60-80.

- Sönmez, Ö.F. ve Kocadağ Ünver, T. (2020). Dijital vatandaşlık ve sosyal bilgiler öğretimi. Refik Turan ve Hakan Akdağ (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-IV*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Tekinarslan, E. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin teknoloji okuryazarlık becerilerinin yeterliliği ve öğrencilerinin teknoloji okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(3), 1-16.
- Tilly, C. (1996). Citizenship, identity, and social history. *International Review of Social History*, 41(S4), 7-28.
- Ulusoy, M. ve Bayrak, Ö. F. (2015). Sosyal bilgiler eğitiminde eleştirel düşünme becerisi. *Journal of Instructional Technologies ve Teacher Education*, 4(3), 1-12.
- UNESCO. (2021). Global Alliance for Literacy within the Framework of Lifelong Learning (GAL). <https://en.unesco.org/themes/literacy-and-non-formal-education/global-alliance-literacy-within-framework-lifelong-learning-gal>
- UNESCO. (2021). Literacy. <https://en.unesco.org/themes/literacy-and-non-formal-education/literacy>
- Warschauer, M. (2017). Digital literacy for equity and democracy. *Educational Researcher*, 46(7), 381-388.
- West, D. M. (2011). *Digital citizenship in schools*. Center for Technology Innovation at Brookings.
- West, M., ve Lewis, L. K. (2018). Digital citizenship education in the United States. In J. McDougall ve H. O'Neill (Eds.), *Digital citizenship education: Re-imagining the school* (pp. 91-110). Springer.
- Yıldırım, İ. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğretimde eleştirel düşünme becerilerini kullanma durumları ve bunun öğretmen özellikleriyle ilişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 41(185), 255-273.
- Yıldız, B. T., ve Akkoyunlu, B. (2020). Investigating the Relationship between Digital Citizenship and Technological Literacy of Teacher Candidates in Turkey. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 15(9), 169-182.

- Yılmaz, R. M., ve Efe, M. N. (2018). Teknoloji okuryazarlığı kavramı ve kapsamı: Bir literatür taraması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 661-683.
- Yılmaz, R. M., ve Karadeniz, Ş. (2019). Öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı öz-yeterlik algıları ve tutumları. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 9(1), 56-71.
- Yılmaz, R. M., ve Orhan, F. (2017). Teknoloji okuryazarlığı: Öğretmen adaylarının teknolojik pedagojik alan bilgisi, teknolojik yeterlilik algıları ve teknolojiye yönelik tutumları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 77-90.
- Yiğit, E. Ö. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlığı düzeylerinin ve teknoloji ile bütünleştirilmiş sosyal bilgiler öğretimine yönelik görüşlerinin belirlenmesi (Doktora tezi). *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.

EKLER

Ek 1. Dijital Vatandaşlık Ölçeği

DIJİTAL VATANDAŞLIK ÖLÇEĞİ

Sınıfınız:	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	
☐	☐	☐	☐	☐	
Cinsiyet:	Kız	Erkek			
☐	☐	☐			
Anne Öğrenim Durumu:	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü
☐	☐	☐	☐	☐	
Baba Öğrenim Durumu:	İlkokul	Ortaokul	Lise	Lisans	Lisansüstü
☐	☐	☐	☐	☐	

Günlük kaç saatinizi sosyal medyada geçiriyorsunuz?	0-1 Saat	1-2 Saat	2-3 Saat	3 Saat ve üzeri
☐	☐	☐	☐	☐
Haftada kaç saatinizi bilgisayar başında geçirmeniz?	0-4	5-9	10-14	15+
☐	☐	☐	☐	☐
Kendinize ait bir bilgisayarınız var mı?	Evet		Hayır	
☐	☐		☐	

<p><i>Değerli Öğrenciler,</i></p> <p><i>Bu ölçek aracılığı ile sizlerin dijital vatandaşlık düzeylerinizi belirlemek amaçlanmaktadır. Hayatın her alanında kullanılan dijital teknolojilerle önemi ortaya çıkan dijital vatandaşlık dijital teknolojiler aracılığı ile iletişime geçmeyi, vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirmeyi, haklarını kullanmayı, dijital ortamlardaki tehlikelerin bilincinde olmayı içerir. Lütfen maddeleri dikkatlice okuyunuz ve dijital teknolojiler ile etkileşiminizi göz önünde bulundurarak katılma düzeyinizi 1'den 7'ye kadar işaretleyiniz. 1 'Hiç katılmıyorum', 7 'Tamamen katılıyorum'u ifade etmektedir.</i></p>	1=Hiç Katılmıyorum 7= Tamamen Katılıyorum						
1. Yerel, yaşadığım şehir ya da okulla ilgili konular hakkında politik buluşmalara ya da halk toplantılarına çevrimiçi olarak (internet üzerinden) katılıyorum.	1	2	3	4	5	6	7

2. Yerel, ulusal ya da küresel meseleleri çözmek için diğer insanlarla internet üzerinden çalışma yürütürüm.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sosyal, kültürel, politik veya ekonomik konularda internet üzerinden imza kampanyaları düzenlerim.	1	2	3	4	5	6	7
4. Politik ya da sosyal meselelerle ilgili görüşlerimi internet üzerinden düzenli olarak paylaşıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
5. Politik ve sosyal hususlara ilişkin olarak baskın görüşlere veya statükoya karşı çıkmak için kendi görüşlerimi internet ortamında açıklarım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Politik ve sosyal konularla ilgilenen internet gruplarına üyeyimdir.	1	2	3	4	5	6	7
7. İhtiyacım olan bilgiyi bulmak için interneti kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
8. Benim için faydalı olan uygulamaları internetten bulabilir ve indirebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
9. Amaçlarıma ulaşmak için dijital teknolojileri (akıllı telefon, tablet, bilgisayar vb.) kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Dijital teknolojileri (akıllı telefon, tablet, bilgisayar vb.) kullanarak ne zaman istersem internete erişebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
11. Politik ya da sosyal konularda interneti kullanarak daha çok bilgi edinirim.	1	2	3	4	5	6	7
12. İnternet kullanımı aracılığıyla küresel meseleler ile ilgili daha fazla farkındalık sahibiyim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Adaletsiz ya da haksız olduğunu düşündüğüm bir şeyi değiştirmek için çevrimiçi (internet üzerinden) katılımın etkili bir yol olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
14. Politik ya da sosyal konulara dahil olmak için çevrimiçi katılımın etkili bir yol olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
15. Çevrimiçi katılımın internet dışındaki (sosyal ya da politik olaylara) katılımı da teşvik ettiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
16. Mümkün olduğunda, ziyaret ettiğim haber sitelerinde, bloglarda veya sosyal medya sitelerinde insanların yazdıklarına yorumlar yaparım.	1	2	3	4	5	6	7
17. Çevrimiçi ortamlarda (İnternet aracılığı ile) insanlarla iş birliği yapmaktan çevrimdışı ortamlara göre daha çok keyif alırım.	1	2	3	4	5	6	7
18. Düşüncelerimi, hislerimi, görüşlerimi ifade etmek için internette özgün mesaj, ses, görüntü ya da videolar paylaşıyorum.	1	2	3	4	5	6	7

Ek 2. Teknoloji Okuryazarlığı Ölçeği

TEKNOLOJİ OKURYAZARLIĞI ÖLÇEĞİ

Genel Bilgiler

Sınıfınız: 1. Sınıf 2. Sınıf 3. Sınıf 4. Sınıf

Cinsiyet: Kız Erkek

Anne Öğrenim Durumu: İlkokul Ortaokul Lise Lisans Lisansüstü

Baba Öğrenim Durumu: İlkokul Ortaokul Lise Lisans Lisansüstü

Günlük kaç saatinizi sosyal medyada geçiriyorsunuz?	0-1 Saat ☐	1-2 Saat ☐	2-3 Saat ☐	3 Saat ve üzeri ☐
Haftada kaç saatinizi bilgisayar başında geçirmeniz?	0-4 ☐	5-9 ☐	10-14 ☐	15+ ☐
Kendinize ait bir bilgisayarınız var mı?	Evet ☐		Hayır ☐	

	Evet	Kararsızım	Hayır
1. İhtiyacımı karşılayacak tasarımlar geliştirebilirim.	☐	☐	☐
2. Hangi iş için hangi araçtan yararlanmam gerektiğini doğru bir biçimde belirleyebilirim.	☐	☐	☐
3. Teknolojik araçları doğru ve güvenilir bir şekilde kullanabilirim.	☐	☐	☐
4. Teknolojik bir ürünü kullanmadan önce olumlu ve olumsuz yönlerini incelerim.	☐	☐	☐
5. Kullandığım ürünlerle ilgili basit hataları onarabilirim.	☐	☐	☐
6. Monte edilmemiş ürünleri kendi başıma monte edebilirim.	☐	☐	☐
7. Bir ürünü kullanmadan önce mutlaka kullanma kılavuzunu okurum.	☐	☐	☐

8. Bir ürünü kullanmadan önce onu kullanmanın olası sonuçlarını değerlendirim.	☐	☐	☐
9. Kullanma kılavuzlarında yer alan sembolleri çözümleyebilirim.	☐	☐	☐
10. Kullandığım ürünlerle ilgili mutlaka bilgi edinirim.	☐	☐	☐
11. Kullandığımız her ürün bir teknolojidir.	☐	☐	☐
	Evet	Kararsızım	Hayır
12. Teknoloji doğal yaşamın bir parçasıdır.	☐	☐	☐
13. Teknoloji transferi bir ürünün farklı bir amaca yönelik olarak değiştirilmesidir.	☐	☐	☐
14. Teknolojik sistemler birbirlerinden bağımsızdır.	☐	☐	☐
15. Aletler insanların işlerine yardımcı olan basit araçlardır.	☐	☐	☐
16. Tüm sistemler doğada kendiliğinden hazır bulunmaktadır.	☐	☐	☐
17. Teknoloji, bireysel ve toplumsal gereksinimlerin bir parçasıdır.	☐	☐	☐
18. İnsanın toplumla olan etkileşiminde teknolojinin payı büyüktür.	☐	☐	☐
19. Problemlerin çözümünde insanlar teknoloji yardımıyla bilgiyi işlemektedir.	☐	☐	☐
20. Üretimde teknolojiden yararlanılırken tüketimde her hangi bir teknolojinin kullanımı söz konusu değildir.	☐	☐	☐
21. Teknoloji ile ilgili bilgi ve işlemler semboller aracılığıyla aktarılmaktadır.	☐	☐	☐
22. Her hastalığının kendine özgü bir teknolojisi söz konusudur.	☐	☐	☐
23. Teknolojinin gelişmesi insan sağlığını tamamen olumlu yönde etkilemiştir.	☐	☐	☐
24. Teknolojik gelişmeler vücudun belirli parçalarının onarılmasına olanak sağlamaktadır.	☐	☐	☐
25. Esneklik tasarımın önemli bir ilkesidir.	☐	☐	☐
26. Bir soruna yönelik olarak herkes olası çözüm yolları tasarlayabilir.	☐	☐	☐
27. Teknolojik bir ürünün tasarımında maliyet-fayda analizi önemlidir.	☐	☐	☐

28. Her tasarım gelişmeye açıktır.	☐	☐	☐
29. Teknolojik tasarımlar işlevsel olmalıdır.	☐	☐	☐
30. Problemin tanımlanması tasarım sürecinin önemli bir ögesidir.	☐	☐	☐
31. Teknolojinin olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması için yeni teknolojiler geliştirilmiştir.	☐	☐	☐
32. Teknoloji kullanımının olumsuz sonuçları olabilir.	☐	☐	☐
33. Teknolojinin kullanımı çevreyi her zaman olumsuz etkilemektedir.	☐	☐	☐

Ek 3. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Etik Kurul İzni

T.C.
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulu

TOPLANTI SAYISI
5

KARAR SAYISI
2023.05.183.

TOPLANTI TARİHİ
26.05.2023

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Aysima DURMAZ'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Teknoloji Okuryazarlıkları ile Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezi hakkında alınan 18.05.2023 tarih ve 2300034088 sayılı başvuru dosyasının görüşülmesi.

2023.05.183. Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Aysima DURMAZ'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Teknoloji Okuryazarlıkları ile Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezi hakkında alınan 18.05.2023 tarih ve 2300034088 sayılı başvuru dosyası görüşüldü.

Yapılan görüşmeler sonucunda, aşağıdaki tabloda isimleri belirtilen araştırmacılar tarafından hazırlanan "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Teknoloji Okuryazarlıkları ile Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezi ve ilgili belgeler araştırmacının gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup, projenin gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına kurulumuz üyeleri tarafından oy birliği ile karar verilmiştir.

YÜRÜTÜCÜ	ARAŞTIRMACI/UZMAN
Prof. Dr. Ali MEYDAN	Aysima DURMAZ (Öğrenci)

Prof. Dr. Mutluhan AKIN
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Fatih ÖZDEMİR
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Merter Rahmi
TELKENAROĞLU
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Lütfi BUYRUK
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Ensar ÇETİN
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Zübeyde
KUMBIÇAK
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Sezer SORGUN
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Muhammet Şevki
AYDIN
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Suzan ÇOBAN
Kurul Üyesi

Belge Doğrulama Kodu: CEC9FCA

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi:

<https://ubys.nevsehir.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: 2000 Evler Mah. Zübeyde Hanım Cad. 50300 / Nevşehir
Telefon No:
e-Posta:
Kep Adresi: nevsehiruniversitesi@hs01.kep.tr

Faks No:
İnternet Adresi:

Bilgi için :

Leyla Karagedik
Sekreteryası

Telefon No: (0 384) 2281000 - 10064

Ek 4. Dijital Vatandaşlık Ölçeği Kullanım İzni

 Doç. Dr. Cahit Erdem 11 Nis
alıcı: ben v

Merhaba Aysima,
Dijital vatandaşlık ölçeğini çalışmada kullanmada bir
sakınca bulunmamaktadır. Ölçek formu ektedir. İyi çalışmalar
dilerim.

Assoc. Prof. Dr. Cahit Erdem
Department of Educational
Sciences
Faculty of Education
Afiyon Kocatepe University

Kimden: "AYSİMA DURMAZ"
Kime:
Gönderme: 10 Nisan Pazartesi 2023 16:28:32
Konu: Ölçek İzin İsteği

...

Ek 5. Teknoloji Okuryazarlık Ölçeği Kullanım İzni

